

Examensarbete i informatik

”Kojai?”: Människors positionering i mobiltelefonsamtal

Johan Axelsson & Peter Leuchovius
Göteborg, Sweden 2003

IT University
of Göteborg

CHALMERS | GÖTEBORGS UNIVERSITET

REPORT NO. 2003/09

“Kojai?”¹: Människors positionering i mobiltelefonsamtal

Johan Axelsson & Peter Leuchovius
(*axelsson.johan@home.se* & *peter@leuchovius.net*)

Handledare: Alexandra Weilenmann (*alexandra.weilenmann@viktorias.se*)
Examinator: Urban Nuldén (*urban.nulden@viktorias.se*)

Department of Informatics
IT UNIVERSITY OF GÖTEBORG
GÖTEBORG UNIVERSITY AND CHALMERS UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
Göteborg, Sweden 2003

¹ "Kojai?" är persiska och betyder "Var är du?".

“Kojai?": Människors positionering i mobiltelefonsamtal

Johan Axelsson & Peter Leuchovius

© JOHAN AXELSSON & PETER LEUCHOVIUS, 2003.

Report no 2003:09

Department of Informatics

IT University of Göteborg

Göteborg University and Chalmers University of Technology

P O Box 8718

SE – 402 75 Göteborg

Sweden

Telephone + 46 (0)31-772 4895

Chalmers Repro

Göteborg, Sweden 2003

“Kojai?”: Människors positionering i mobiltelefonsamtal

JOHAN AXELSSON & PETER LEUCHOVIUS

Department of Informatics

IT University of Göteborg

Göteborg University and Chalmers University of Technology

SUMMARY

With an evolving technology with higher bandwidth, better positioning capabilities and more advanced devices the need for a killer application becomes evident for the mobile service providers. Services based on positioning have been pointed out as one of the possible groundbreakers on the mobile market. Many operators have introduced services that enable users to locate each other as well as other position-based services. This thesis takes positioning to its most basic perspective; how people treat place in their everyday talk-in-interaction. To investigate this we have recorded naturally occurring mobile phone conversations from adolescents in Sweden. Previous studies of mobile phone conversations have involved clumsy technical solutions for recordings. To achieve a non-intrusive study, we have developed a software solution based on Symbian OS 6 and a Nokia 7650. It enables the automatic recording of all incoming and outgoing calls. By using conversation analysis methodology we have made insights in how people talk about place and how they coordinate their co-located activities. We will show the ways in which people act when coordinating in real time and how place, activity and availability is tightly interwoven. Implications for design are formulated supporting the activities identified, as six guidelines for designers of mobile positioning services, focusing on how and what information is included in positions, and how people should be able to alter this to conform with their current behavior when talking and coordinating with other people. We therefore propose the use of this knowledge for future applications supporting positioning of friends or coordination based on positioning.

The remainder of this thesis is presented in Swedish.

Keywords: mobile coordination, positioning, place and space, conversation analysis.

Tack!

Tack först och främst till vår handledare, Alexandra Weilenmann.
Utan all hjälp och inspiration skulle det inte funnits något värt att trycka!

Vidare vill vi tacka alla som hjälpt oss att korrekturläsa denna rapport, i synnerhet våra opponenter; Per, Adam och Martin, som även varit våra trogna rumskamrater under de månader det tog att genomföra studien och producera denna rapport.

Vi vill passa på att tacka alla på Viktoriainstitutet som hjälpt oss med praktiska saker och varit gott sällskap under vår tid i huset. Särskilt tack till mobil informatik-gruppen som lånade ut de telefoner vi använde i studien.

Sist vill vi tacka de anonyma hjältar som stått ut med att få sina mobiltelefonsamtal inspelade under flera veckor.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Bakgrund.....	3
2.1	Etnometodologi & etnografi.....	3
2.2	Konversationsanalys.....	4
2.3	Plats och rymd.....	5
2.4	Mobil koordinering.....	5
2.5	Relaterat arbete.....	7
2.5.1	Ungdomar & mobiltelefonanvändning.....	7
2.5.2	Konversationsanalys och mobiltelefonsamtal.....	8
2.5.3	Plats och rymd.....	9
2.5.4	Positionering.....	10
3	Metod.....	12
3.1	Val av informanter.....	12
3.2	Teknisk lösning.....	13
3.3	Genomförande.....	14
3.4	Analysarbete.....	14
3.5	Kompletterande intervjuer.....	15
4	Resultat & analys.....	16
4.1	Sekvensen i mobiltelefonsamtal.....	16
4.1.1	Identifikation.....	16
4.1.2	Inledning & ärende.....	18
4.1.3	Avslutning.....	19
4.2	Plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal.....	20
4.2.1	Plats och aktivitet hänger ihop.....	20
4.2.2	Plats och tillgänglighet.....	22
4.2.3	Gemensam förståelse av plats.....	25
4.3	Mobil koordinering i praktiken.....	29
4.3.1	Koordinering i ett samtal.....	29
4.3.2	Koordinering i en serie av samtal.....	30
4.3.3	Koordineringens faser.....	39
5	Designimplikationer.....	42
5.1	Basera positioneringsinformation på platsbegrepp.....	42
5.2	Ge möjlighet till att koppla information kring tillgänglighet till positioner.....	42
5.3	Utnyttja gemensam förståelse av plats.....	43
5.4	Positionering ska synas hos den som positioneras.....	43
5.5	Möjliggör undanhållande av position.....	44
5.6	Olika situationer kräver olika typer av positionering.....	44
6	Diskussion.....	45
6.1	Kvantitet & validitet.....	45
6.2	Inspelning & integritet.....	45
6.3	Teknikens påverkan.....	46
6.4	Val av metod.....	46
6.5	Teknisk lösning.....	47
6.6	Identifikation & igenkänning.....	47
6.7	Positionering & tillgänglighet.....	48
7	Sammanfattning.....	49
8	Framtida arbete.....	50
	Referenser.....	51

1 Inledning

Det finns en spridd uppfattning att människor idag är beroende av mobiltelefonen för att vara där de befinner sig ska kunna kommunicera med sin omvärld. Användandet av mobiltelefonen har blivit en naturlig del av vardagen för många människor. Användandets karaktär varierar från instrumentell koordinering inom arbetslivet till social interaktion mellan ungdomar. Mycket av forskning kring mobil teknologi behandlar effektivisering av arbete, men den vardagliga användningen har hamnat i fokus. Ett forskningsområde som tittar på kooperativt arbete, där mobil informationsteknologi har en självklar plats, är CSCW (eng. *Computer Supported Cooperative Work*). CSCW har som *community* har på senare tid aktivt försökt komma ifrån den tydliga inriktning mot arbete som fanns när namnet myntades, för att även ta in saker som rör icke-arbetsrelaterad datorstött samarbete. Den vardagliga användningen och design av specifikt mobil teknologi studeras av forskningsgrupper i mobil informatik, som allmänt är väldigt framträdande i Europa, i synnerhet i de skandinaviska länderna.

Sedan en tid finns det en tro på mobila tjänster bland operatörer och tjänsteutvecklare. Stora resurser satsas på utbyggnad av den tredje generationens mobilnät och vi ser allt mer marknadsföring av mobila tjänster. Faktum är dock att ingen tjänst förutom rösttelefoni och SMS kan sägas ha haft ett stort genomslag på den svenska marknaden. För att fortsätta den mycket positiva trend som tills för några år sedan fanns inom telekomsektorn krävs nya genomslagskraftiga tjänster. Tjänster som utnyttjar mobil positionering² har pekats ut som ett möjligt framgångskoncept.

I Sverige erbjuder operatörerna en uppsjö av tjänster baserade på SMS och WAP varav ett flertal utnyttjar mobil positionering. Tjänsterna som riktar sig till privatpersoner innefattar allt från e-post, nyheter och väder till spel och underhållning. Telia erbjuder sedan drygt ett år en tjänst, FriendFinder, där tanken är att kompisar kan positionera varandra. FriendFinder skiljer sig därmed från övriga tjänster som baserar sig på positionering genom att det är någon annan person som positioneras. Informationen som ges är av geografisk karaktär, med relativt avstånd, riktning och ortsnamn. Hur precis positioneringen blir beror på var användaren befinner sig. Möjligheterna är stora, men fortfarande sviker kunderna³.

Anledningen till att FriendFinder hittills inte blivit någon kommersiell succé kan vara många; tjänsten är relativt ny, tekniken är bristfällig och krånglig och kunderna är ännu inte vana att köpa mobila tjänster. Det kan också vara så att den här typen av tjänst inte är vad människor vill ha, åtminstone inte i sin nuvarande utformning.

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka mobil positionering i dess mest grundläggande form; hur människor talar om sin position i vardagligt tal och hur platsbegrepp används för att koordinera gemensamma aktiviteter. Genom att spela in och analysera naturligt förekommande mobiltelefonsamtal hoppas vi kunna hitta mönster i mänsklig interaktion, som en bas för att förstå hur positioneringstjänster bör utformas. Vår utgångspunkt är diametralt olik att direkt

² Mobil positionering är ett samlingsnamn på tekniker som mäter användarens position. Exempel på sådana tekniker är cellpositionering, triangulering och GPS.

³ "Dagens marknad för mobila innehållstjänster visar tecken på etableringströsklar, såväl som begränsningar i mångfald och tjänsteutveckling. Den är därför inte en väl fungerande marknad." (s. 4, PTS-ER-2002:21, <http://www.pts.se/dokument/getFile.asp?FileID=3166>)

studera de tjänster som finns, och visar på ett annat möjligt sätt till den kunskap som kan vara avgörande för en framgångsrik positioneringstjänst.

Forskningsfråga:

Hur talar människor om sin och andras position i mobiltelefonsamtal och hur kan detta användas för design av mobila positioneringstjänster?

För att kunna svara på detta har vi valt att utföra studier på naturligt förekommande mobiltelefonsamtal. Samtalen har spelats in genom vår egenutvecklade applikation för mobiltelefoner. Som en avgränsning har vi valt att studera ungdomars samtal under ett antal veckor.

I avsnitt 2 presenteras en utförlig bakgrund till studien, med en introduktion till viktiga begrepp inom konversationsanalys och andra områden relaterade till vår studie, en granskning och rapportering av relaterat arbete samt en översikt över den teknik som finns idag. I avsnitt 3 redovisar vi vårt val av metod och ger en bild av det praktiska genomförandet. I avsnitt 4 presenteras våra huvudsakliga resultat och analysen av dessa. Avsnitt 4 är uppdelat i två delar: *plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal* och *mobil koordinering i praktiken*. Därefter följer, i avsnitt 5, en presentation av implikationer för design härledda ur våra resultat. Slutligen i avsnitt 6 följer en diskussion av studien och de presenterade resultaten och i avsnitt 7 presenteras tankar kring framtida arbete med denna studie som bas.

2 Bakgrund

”Kring sekelskiftet växte mobil tjänsteföretag som svampar ur jorden och framtiden såg spännande och mobil ut. Tredje generationens mobiltelefoni lovade att ge oss just mobilt Internet och Sverige låg i framkant med alla de tjänster som skulle göra 3G till en fantastisk infrastruktur för IT-samhället. Efter börsfall och lågkonjunktur är vi mer luttrade, men Rådet för mobila tjänster har kvar sin tro på de mobila tjänsterna. Mobilsamhället handlar om människors behov av frihet, rörlighet, bekvämlighet, upplevelser. Det handlar om tjänster - inte om någon särskild teknik.” - Bo Dahlbom, 2002

Vi har i denna studie valt att fokusera oss på att ge designimplikationer för en delmängd av de tjänster som Dahlbom pratar om, de mobila positioneringstjänsterna. Tillvägagångssättet vi valt är att spela in mobiltelefonsamtal för att ta reda på hur människor talar om sin position och hur de använder den för att koordinera olika aktiviteter. Vi undersöker därmed inte om dessa tjänster har någon marknadspotential, utan ämnar endast ge insikt i hur en eventuell positioneringstjänst bör utformas för att passa de sätt människor utför positionering och koordinering med hjälp av mobiltelefon idag.

Detta avsnitt ger en ansats, förklaring och bakgrund till vår specifika studie. Då vår grundläggande ansats är *etnometodologisk* ger vi först en kort introduktion till området följt av en övergripande beskrivning av det närbesläktade området *konversationsanalys*, som är den tonsättande tankegången i uppsatsen. Vi redogör också för vår bild av diskussionen kring *plats och rymd* och ger vi en resumé över tankar och begrepp kring *mobil koordinering*. Därefter redogör vi för relaterad forskning som finns på området.

2.1 Etnometodologi & etnografi

“I use the term *ethnomethodology* to refer to various policies, methods, results, risks, and lunacies with which to locate and accomplish the study of the rational properties of practical actions as contingent ongoing accomplishments or organised artful practices of everyday life.” - Harold Garfinkel, 1972

Etnometodologi, EM, är ett forskningsområde som växte fram under 50- och 60-talet hos främst sociologen Harold Garfinkel och hans kollegor. EM är en reaktion mot sociologins synsätt där världen är ordnad och organiserad och man ser istället världen som en kaotisk föreställning där aktörerna själva organiserar och förstår sin sociala verklighet (Poore, 2000).

Som kontrast mot sociologins sätt att förstå och kategorisera världen utifrån övergripande modeller anser etnometodologer att endast observationer från fältet och dess aktörer ger kunskap. Genom att observera aktörerna och deras aktiviteter i det givna fältet kan generaliserbara slutsatser dras.

Etnometodologin innefattar bland annat etnografien som en undersökningsmetod. EM är en analytiskt orienterad vetenskap inriktad på de praktiska aspekterna på social ordning. Den fungerar som ett ramverk för studier på sociala aktiviteter. Etnografi, å andra sidan, är en sorts

undersökande fältarbete och analysmetod. Etnografin fanns också före etnometodologin. Modern etnografi ses bäst i kontrast mot andra metoder inom antropologin, den är kvalitativ snarare än kvantitativ med fokus på *medlemmarnas perspektiv* (eng. *Member's Perspective*). Ett kritiskt inslag är fokuseringen på medlemmarnas *erfarenhet*, snarare än bara deras aktiviteter (Dourish & Button, 1998).

2.2 Konversationsanalys

“When I started to do research in sociology I figured that sociology could not be an actual science unless it was able to handle the details of actual events, handle them formally, and in the first instance be informative about them in the direct ways in which primitive sciences tend to be informative, that is, that someone else can go and see what was said is so. [...] It was not from any large interest in language or from some theoretical formulation of what should be studied that I started with tape-recorded conversation, but simply because I could get my hands on it and I could study it again and again, and also, consequentially, because others could look at what I had studied and make of it what they could, if, for example, they wanted to be able to disagree with me.” - Harvey Sacks, 1984

Konversationsanalys (eng. Conversation Analysis, CA) är ett forskningsområde som har sina rötter i sociologin och etnometodologin. Harvey Sacks är konversationsanalysens grundare och började arbeta med naturligt förekommande konversationer ur inspelade telefonsamtal från en stödlinje för självmordsbenägna. CA är numera ett väletablerat område inriktat på analys av sekvensen i transkriberade inspelningar, oftast från telefonsamtal mellan fasta telefoner.

CA är enkelt förklarar *studier av samtal*. Mer specifikt så handlar det om att systematiskt analysera samtal mellan människor i deras vardag. En viktig poäng i CA-metodiken är man studerar just *naturligt förekommande* samtal, med andra ord så studerar man verkliga samtal i människors verkliga liv. Det handlar inte om några regisserade samtal i ett lingvistiskt laboratorium (Hutchby & Wooffitt 1998). Sacks ansåg att det var viktigt att utgå från detaljerna i verkliga händelser, och att det är viktigt att redovisa de data som analyserats för att läsaren ska kunna validera de slutsatser som presenteras.

Konversationsanalytiker kan sägas vara sociologer som vänder upp och ner på problemet med social ordning. För dem är den viktiga frågan hur ordning uppstår i en specifik situation på en specifik tid och plats snarare än hur människor svarar mot en social ordning och dess normerande begränsningar. För att förstå ordningen i det sociala livet behövs inte aggregation och abstraktion utan man bör snarare titta på de små detaljerna och dess existens i en sekventiell organisation (Boden 1994).

CA-forskare sysslar på en nivå med språk, då man kan säga att tal är en verbal instans av språk, men är endast marginellt intresserade av språket i sig. Man tittar snarare på vad språket åstadkommer i fråga om sociala aktiviteter. I kontrast till andra lingvistiska inriktningar som studerar den språkliga strukturen, så ses ord som praktiska medel för att åstadkomma en önskad social effekt. Poängen är att tal är designat av deltagarna i ett samtal och används i fråga om sociala aktiviteter som förhandlas genom samtalet, såsom förfrågningar, förslag, anklaganden eller klagomål (Hutchby & Wooffitt 1998).

2.3 Plats och rymd

Diskussionen om plats (eng. *place*) och rymd (eng. *space*) har pågått i årtusenden inom olika discipliner (Brown, *ej publicerad*). Idag är det en vanligt pågående diskussion inom kulturgeografi och sociologi, men även forskare engagerade i etnometodologi, teknik och design har börjat intressera sig mer för denna diskussion. Vi kommer här redogöra för en synvinkel på termerna plats och rymd som vi senare använder i vår diskussion om designimplikationer.

En relativt konkret definition på rymd och plats presenteras av Harrison och Dourish i artikeln "Re-Place-ing Space" från 1996. En rymd är en del av den fysiska, 3-dimensionella värld vi lever i. En plats är en rymd försedd med förståelse om lämpligt beteende, kulturella förväntningar osv. Vi är *lokaliserade* i en rymd, men *agerar* på en plats. En plats är alltså en rymd som värdesatts. Skillnaden är som mellan ett *hus* och ett *hem*: ett hus håller kylan och vinden ute, men vi bor i ett hem.

En rymd kan, utan att förändra sina fysiska egenskaper eller spatiala organisation, vid olika tillfällen innebära olika platser. Som exempel kan en lokal vid ett tillfälle vara en teater och vid ett annat en konferenssal. En teater och en konferenssal delar många spatiala egenskaper som sittplatser och belysning men har olika sociala betydelser. Det skulle vara tämligen överraskande om en föreläsare på en konferens började sjunga eller dansa, likväl skulle det vara underligt om en skådespelare presenterade nya forskningsrön med en projektor. Det är känslan av plats som gör att vi går nakna i badrummet, men inte på gatan; och att vi tittar ut genom vårt eget fönster, men inte in genom andras. En plats kan alltså vara mer specifik än en rymd. En rymd är alltid vad den är, men en plats är hur den används. (Harrison & Dourish 1996)

2.4 Mobil koordinering

Vi ska ge en kort resumé över de tankar och begrepp vi kommer använda i uppsatsen när vi behandlar koordinering. Många är hämtade från arbete utförda av Richard Ling på Telenor FoU i Norge, eftersom han är ledande inom detta område med många publicerade artiklar kring mobiltelefonanvändning i allmänhet.

Koordinering kan beskrivas som en dialog, en interaktion mellan två eller flera parter som ska samordna eller avstämma något de har gemensamt. Dialogen kan föras ansikte mot ansikte, eller via något media, både synkrona och asynkrona, som till exempel telefon respektive SMS.

Ling & Haddon (2001) beskriver tre faser i historien över koordinering av aktiviteter och möten mellan människor. Den första utgörs av tiden innan telegrafens uppfinning och utbredning, en tid då kommunikation var likställt med transport. För att kunna överföra ett meddelande till någon förutsattes att man själv reste till dennes hem, alternativt skickade ett bud. Oavsett lösning utgjordes kommunikationen genom mobilisering av en eller flera människor. Den dialog som genomförs på detta sätt blir inte effektiv, då man kan vara tvungen att investera betydande resurser och tid för att initiera en diskussion med en avlägsen part, som kanske inte ens finns på den plats man förväntar sig, eller är intresserad av att föra en dialog vid detta tillfälle. Den andra fasen utgörs, enligt Ling, av tiden mellan telegrafen och introduktionen av mobiltelefoni. Karaktäristiskt är att man kan kommunicera och koordinera gemensamma aktiviteter effektivt, förutsatt att man vet var personen man vill kommunicera med är och att det där finns telegraf/telefon. Det behövs inga betydande resurser för att initiera en dialog, och

därför finns det litet att förlora, då till exempel en person inte är på platsen man har telefonerat eller telegraferat till. Den tredje fasen, som är den nuvarande, inleddes med introduktionen av mobiltelefonen och dess utbredda användning. Det är populärt att säga att man idag kan bli nådd var som helst och när som helst, vilket man får ta med en nypa salt, men andemeningen är ändå intressant.

Koordinering med hjälp av mobiltelefoni är en ny möjlighet för människor, något som inte varit möjligt endast för tiotalet år sedan. Med genombrottet av mobiltelefonen har det blivit möjligt att kommunicera med personer utan att man vet var de befinner sig, och oberoende av om de är stationära eller i rörelse. En helt ny dimension öppnas för ständig koordinering av vardagen med till exempel ens vänner. Dess inverkningsområde kan ses i människors vardagliga liv och har förändrat sättet vi hanterar olika situationer när vi, eller de vi vill interagera med, är mobila. Ling & Yttri (1999) identifierar två olika typer av koordinering som de myntar begreppen *micro-coordination* och *hyper-coordination* för att beskriva. Det de ser som en strikt instrumentell koordinering kallar de för *micro-coordination*. Med begreppet vill de poängtera att det som koordineras rör vardagliga saker. Ling & Yttri ger exempel på föräldrar som ringer varandra för att ordna hämtning av barnen på dagis, eller skickar SMS med något som behöver handlas på vägen hem. I begreppet lägger de inte någon dimension av social interaktion. Mobiltelefonen är endast ett instrument för att klara av att hålla ordning på deras gemensamma sysslor och ansvarsområden.

Ling & Yttri klassificerar *micro-coordination* i fyra olika typer. Den första beskrivs som grundläggande logistik, med möjligheten till omdirektion under resor. Till exempel för att kunna få sin sambo att stanna till vid affären på vägen hem, genom att ringa dennes mobiltelefon. Den andra typen de beskriver ger de namnet *softening of time*, vilket beskriver en effekt introduktionen av mobiltelefoni har fått på passandet av bestämda tider. De ger ett exempel med att fastna i en trafikstockning och ringa till någon på mötet man är på väg till för att låta dom veta om att man blir sen. De menar att genom att man har möjligheten att ringa och interagera med personer som man bestämt möten med, ses inte mötstider, åtminstone i vissa sammanhang, som absoluta. Den tredje typen är den möjlighet mobiltelefonin ger till att progressivt omförhandla detaljerna allt eftersom förseningar eller förhinder uppkommer som resultat av ändrade förutsättningar för till exempel transport till den bestämda platsen. Tekniken ger då möjlighet till att inte alls bestämma en specifik mötesplats, utan bara avtala att man hörs vid en ungefärlig tid för att då bestämma detaljerna. Den fjärde och sista typen av *micro-coordination* sker när två personer inte hittar varandra på en avtalad mötesplats, och ringer varandra för att ta reda på var på överenskomna platsen den andre är.

Men Ling & Yttri (1999) observerar även en annan typ av koordinering, särskilt hos ungdomar de studerar. Insikterna leder till att de tillför extra sociala dimensioner utöver den instrumentella koordineringen och kallar den för *hyper-coordination*. Det de vill uttrycka är att ungdomar, och givetvis andra grupper, använder mobiltelefonen till så mycket mer än att klara av vardagliga sysslor. Vidare säger de att det är viktigt för ungdomar att ha många kompisar, och de vill gärna hålla kontakten med dem. Deras verktyg blir ofta mobiltelefonen och användningsområdet täcker ett socialt och känslomässigt spektrum. I Ling & Yttris definition ligger dessutom aspekter som rör vilken telefon som är "rätt" och hur man ska använda den, var det är accepterat att använda telefonen med mera. Aspekter som ligger utanför vad som innefattas i ett mobiltelefonsamtal, men som tillför en social interaktion som går igen i flera dimensioner, utanför samtalet.

Mobiltelefonen har även förändrat till vad man ringer när man behöver koordinera något med en annan människa. Mobiltelefonen ses som knuten till en individ och genom att ringa någons mobiltelefon förväntar man sig att nå en specifik person och inte ett hem med alla familjemedlemmar. Det är ett grepp som till exempel ungdomar använder för att slippa störa föräldrar till sina kompisar genom att ringa ofta och/eller sent. Synen på mobiltelefonen som individbunden kan te sig paradoxal då det finns forskning som visar på att ungdomar ofta delar sina telefoner med varandra, av olika anledningar (Weilenmann & Larsson 2001).

2.5 Relaterat arbete

Vi kommer här att ta upp studier som anknyter direkt eller delvis till vår studie. Vi har delat in det relaterade arbetet under rubrikerna *Ungdomar och mobiltelefonanvändning*, *Konversationsanalys och mobiltelefonsamtal*, *Plats, Rymd och mobilitet* och *Koordinering i mobiltelefonsamtal*. Vissa av artiklarna tas upp under flera av rubrikerna, men ur olika synvinklar.

2.5.1 Ungdomar & mobiltelefonanvändning

Ungdomar är mycket intressanta i mobiltelefonforskning. De representerar en stor aktiv användargrupp som onekligen kommer att fortsätta att vara betydelsefull för mobiltelefonin allt medan de blir äldre. Trots att fokus i studien inte ligger på forskning kring ungdomars beteende och vanor *per se*, är det i ljuset av vår avgränsning av intresse att relatera till en del forskning gjord på ungdomars mobiltelefonanvändning⁴.

Richard Ling och Birgitte Yttri vid Telenor FoU i Norge gjorde hösten 1999 fyra fokusgruppsintervjuer med tonåringar kring mobiltelefonanvändning. Fokusgrupperna ingick i en serie på totalt tio som Ling & Yttri baserade artikeln "Nobody sits at home and waits for the telephone to ring: Micro and hyper-coordination through the use of the mobile phone" på. I artikeln belyser Ling & Yttri många områden av mobiltelefonianvändning och åsikter kring fenomenet mobiltelefoni. De använder begreppet *micro-coordination* för att beskriva den vardagliga instrumentella koordinering som informanterna diskuterar. Ling & Yttri visar särskilt på den sociala och expressiva funktion mobiltelefonen har för ungdomar, och myntar ett begrepp för dess uttryck, *hyper-coordination*. Enligt ungdomarna hamnar de utanför kompisgänget när de inte har tillgång till en mobiltelefon.

Catrine Larsson studerade våren 2000 ungdomar i Göteborg i sitt magisterarbete med titeln "En mobiltelefon är inte bara en mobil telefon – En studie av tonåringars användande av mobiltelefoner". Hon genomförde fokusgruppsintervjuer och fältstudier med ett tydligt etnometodologiskt perspektiv. Fokusgrupperna bestod av elever från två högstadieskolor och två gymnasieskolor i Göteborg. Fältstudierna genomfördes uteslutande på olika kaféer, men även till viss del på bussar och pendeltåg, platser där ungdomar frekvent närvarar och använder mobiltelefoner. Larssons resultat betonar hur viktig mobiltelefonen är för ungdomarna och pekar särskilt ut aspekter inom tillgänglighet, gemensamt användande och expressivitet. Larsson avslutar med "Dessa [studier] kan ge en grundlig förståelse för hur unga människor ser på tekniken vilket i sin tur kan ge verkligt brukbar ny teknik och inte endast tillfälliga utbyggnader av mobiltelefonen" (s. 56, Larsson 2000), för att motivera ytterligare studier inom området.

⁴ Denna forskning är viktigt för att motivera vårt val av informanter, som presenteras i detalj i avsnitt 3.1.

Alexandra Weilenmann vid Viktoriainstitutet i Göteborg handledde Catrine Larsson och de båda skrev efter Larssons studie en artikel tillsammans; "Local use and sharing of mobile phones" (2001). Den fokuserar på den gemensamma användning som Larsson uppmärksammat, med fördjupade studier och resultat. Weilenmann har fortsatt med studierna av ungdomar genom att spela in en persons mobiltelefonsamtal under en begränsad tid. Resultaten från studien presenterades i artikeln "I can't talk now, I'm in a fitting room: Formulating availability and location in mobile phone conversations" (under publicering). Metoden som användes var konversationsanalys och därför kommer mycket av resultaten behandlas nedan i stycket "Konversationsanalys och mobiltelefonsamtal".

Ett genomgående resultat från de här studierna är att ungdomar är väldigt sociala i sitt mobiltelefonanvändande och att det gör dom till en mycket intressant studiegrupp vid denna typ av forskning.

2.5.2 Konversationsanalys och mobiltelefonsamtal

För att ställa vår studie i korrelation med tidigare arbeten tar vi här upp studier som relaterar till vårt resultat. Det finns en mängd traditionella CA-studier som tittat på olika aspekter på inspelade samtal mellan fasta telefoner, och även ett par som tittat på mobiltelefonsamtal. Vi kommer också att ta upp de tekniska lösningar som tidigare studier använt sig av för att spela in samtal.

Många CA-studier diskuterar identifikation och igenkänning i telefonsamtal. Schegloff beskriver i sin artikel "Identification and Recognition in Telephone Conversation Openings" från 1979 olika sätt att identifiera och känna igen varandra i inledningen på ett telefonsamtal. Han beskriver hur samtal är strukturerade fenomen där sekvensen i samtalet kan beskrivas och kategoriseras. Han menar också att samtal över telefon inte är fundamentalt olika från andra typer av samtal. Något som dock skiljer telefonsamtal från samtal ansikte mot ansikte är enligt Schegloff inledningen där identifikation och igenkänning tar plats.

Anna Lindström (1994) beskriver också identifikation och igenkänning i "Identification and recognition in Swedish telephone conversation openings". Hon ställer i artikeln inledningar från svenska telefonsamtal i kontrast till material från andra länder. Hon menar att svenskar i högre grad identifierar sig formellt med namn och efternamn till skillnad från exempelvis amerikaner som identifierar sig med rösten. De data som Lindströms undersökningar baserar sig på är inspelade telefonsamtal över fast telefon mellan människor i olika åldrar bosatta på landsbygden.

Button (1991) har studerat karaktäristiken i serier av samtal mellan samma parter. Han har visat på hur ett antal konversationer organiseras för att passa i en serie och hur detta ger en social relation mellan parterna och hur denna återupprättas i varje enskilt samtal. Button pekar på att det i dessa samtal finns speciella sätt att initiera och avsluta samtal, genom att bland annat behandla ett ämne (ett *topic-in-progress*) som de båda parterna har gemensamt. Till exempel något arbetsrelaterat om det är den typen av relation, som de ofta återkommer till i serien.

Laurier (2001) beskriver i sin artikel "Why people say where they are during mobile phone calls" en studie gjord på sex personer som arbetar inom tjänstesektorn i England och tillbringar tre till fem timmar per dag på resande fot. I likhet med traditionen inom konversationsanalys att kritisera sociologin för dess tendens att abstrahera och teoretisera det sociala livet, kritiserar

Laurier kulturgeografin⁵ för att vara 'professionalistisk'. Han menar att detta distanserar forskare inom området från de vardagliga aktiviteter där vanliga 'aktörer' praktiskt begriper vad som pågår i deras värld. Han tar därför en etnometodologisk och konversationsanalytisk ansats i sin studie för att för få nya perspektiv på området mobilitet.

Laurier ställer i sin artikel frågan varför människor alltid berättar var de är då de talar i mobiltelefon. Han beskriver sitt material ur Schegloffs synvinkel och beskriver hur hans 'mobila arbetare' koordinerar sitt arbete genom att formulera plats. Han menar att de som förhandlar i en koordinationssituation måste etablera en gemensam kontext för nå sitt mål. Han diskuterar också hur uppringaren i ett samtal framför sin 'anledning att ringa'. Han menar att vikten av att framföra en anledning att ringa varierar i samtal mellan människor som hörs ofta eller mer sällan. I Lauriers fall talar de mobila arbetarna dag ut och dag in i mobiltelefon för att koordinera de dagliga aktiviteterna. Därför försvinner skillnaden mellan uppringaren och den uppringda eftersom 'ansvaret' att föra fram ett ärende inte ligger på uppringaren då båda parterna har ett ömsesidigt utbyte av ärenden.

Weilenmann beskriver i sin artikel "I can't talk now, I'm in a fitting room": Formulating availability and location in mobile phone conversations" (*under publicering*) hur ungdomar talar om plats, aktivitet och tillgänglighet över mobiltelefon. Studien presenteras som en inledande studie som behöver utredas noggrannare. Weilenmanns data består av naturligt förekommande mobiltelefonsamtal insamlade från en person under en period på ett antal veckor. Den tekniska lösning hon använder är en minidisc-spelare kopplat till ett headset. Informanten spelar själv in samtalen genom att aktivera inspelningsfunktionen innan hon ringer upp eller när telefonen ringer. Hon beskriver de tekniska svårigheter som finns kring inspelandet av mobiltelefonsamtal och föreslår framtida lösningar med röstaktiverad inspelning eller inspelning hos operatören.

Weilenmann utmanar den vanligt förekommande föreställningen om att den första frågan i ett mobiltelefonsamtal är "Var är du?" och visar istället på att "Vad gör du?" är den vanligaste inledningen. Hon ställer sig också frågan om "Vad gör du?" snarare är en fråga om plats och inte nödvändigtvis aktivitet. Slutsatsen blir, i likhet med Lauriers upptäckter att formuleringen av en plats är tätt knuten med den aktivitet som behöver utföras mellan människor. Weilenmann menar också att formuleringen av plats är speciellt relevant då den kan ge information om ett framtida möte.

2.5.3 Plats och rymd

Det finns många studier som diskuterar mobilitet och dess relation till plats och rymd. Vi kommer här att ta upp ett par exempel som relaterar till vår syn på begreppen.

Harrison & Dourish (1996) diskuterar i artikeln "Re-place-ing Space: The Roles of Place and Space in Collaborative Systems" hur spatiala modeller baserade på i kollaborativa system för att understödja interaktion. Artikeln har delvis kritiserats av Barry Brown (*ej publicerad*) för att bortse från den långa historien kring diskussionen om rymd och plats, men definitionen är trots allt konkret och användbar i designsyfte. VR-system som "Dive" och "Massive" använder virtuella rymder för att hantera kommunikation mellan en mängd användare. Systemen använder "en spatial modell för interaktion" där mönster från

⁵ Ett forskningsområde inom geografin som behandlar människor och deras miljö, från städer och transport till jordbruk och religion.

verkligheten utnyttjas för att stödja navigering och interaktion i dess virtuella miljö. Kollaborativa online-miljöer (MUDs) använder olika "rum" för att organisera interaktion i systemet. Användare förflyttar sig från rymd till rymd och deltar i olika aktiviteter och konversationer. Användandet av spatiala metaforer är, enligt Harrison & Dourish, genomgående i "MUDs". Den gemensamma nämnaren för dessa system är att de utnyttjar spatiala modeller och metaforer för att exploatera vår förståelse av den fysiska verklighet vi lever i.

Harrison & Dourish (1996) argumenterar för att användandet av spatiala metaforer på detta sätt är för simplistiskt. I det vardagliga livet, utanför de kollaborativa systemen, bygger vårt beteende inte så mycket på möjligheter och begränsningar i rymden, som på vår känsla för plats och dess sociala möjligheter och begränsningar. Rymder är inte platser, därför bör man vid design vara medveten om att spatiala metaforer inte nödvändigtvis medför de sociala beteenden som förväntas. Det bästa en designer kan göra är därför att sätta verktygen i användarens händer. Att försöka göra mer - att försöka bygga platser - är användarnas jobb, inte designerns.

Artikeln "The Mobile-Workplace" av Esjörnsson och Vesterlind (2002) beskriver hur bussförare och väginspektörer arbetar kollaborativt med uppgifter spridda över stora utrymmen. Författarna visar på hur dessa "mobila arbetare" etablerar en gemensam förståelse över sin arbetsyta för att kunna genomföra sitt arbete. De menar att det inte handlar om förflyttelse mellan olika platser, utan att själva förflyttningen är huvudaktiviteten. Trots den fysiskt spridda arbetsytan arbetar de mobila arbetarna kollaborativt och agerar som deltagare i ett "socialt utrymme", en *arbetsplats*.

2.5.4 Positionering

I detta avsnitt presenterar vi kort hur positionering i mobiltelefonnät går till idag, och avslutar med att ge ett exempel på en annorlunda typ av positionering. Den är konstruerad att endast fungera passivt och endast i ett begränsat område.

Man brukar dela in positioneringstekniker för mobila enheter i två kategorier; nätverksbaserad⁶ och terminalbaserad⁷ (Swedberg, 1999). Det som skiljer dem åt är var informationen om en enhets position bestäms. I det första fallet är det i en dator som står hos teleoperatören som med hjälp av signalerna mellan enheten och telemasterna skapar en uppskattning om dess position. I det andra fallet är det enheten (terminalen) som själv tar reda på sin position med hjälp av liknande mätningar. Som bäst kan man räkna med en precision på nedåt 50 meter med dessa tekniker⁸.

En viktig sak att poängtera är att det endast är möjligt att positionera en mobil enhet, trots att det är människors position man är intresserad av. Detta kan som exempel leda till att en mobiltelefon som glömts hemma kan ge en missvisande position hos den som använder en positioneringstjänst.

⁶ Nätverksbaserade positioneringstekniker är till exempel CGI-TA och UL-TOA.

⁷ Vanliga terminalbaserade positioneringstekniker är GPS och E-OTD.

⁸ Om man bortser från GPS som inte finns i dagens mobiltelefoner. Med GPS kan meterprecision uppnås.

FriendFinder är idag den enda tjänst som privatpersoner i Sverige kan använda för att positionera sina vänner, och är därför mycket intressant att ge en introduktion till⁹. Först måste man registrera sig hos Telia genom ett SMS eller via deras webbsajt. När detta är gjort lägger man till de kompisar man vet har tjänsten genom att skicka SMS med deras telefonnummer i. För att positionera de kompisar som man på så vis har associerat skickar man ett SMS med till exempel innehållet "Sök Martin" till Telias speciella kortnummer. Omedelbart får man ett SMS med Martins position. Formen detta presenteras på är relativt avstånd och riktning, och absolut position uttryckt i gatuadress och ort. Det är viktigt att poängtera att Martin inte varskos om att någon positionering utförts. Om man inte vill att andra ska kunna få reda på sin position kan man dölja den genom att skicka ett SMS med innehållet "Osynlig" till Telias nummer.

Holmquist et al (1999) byggde en enhet, kallad Hummingbird, som var designad för att stödja lokal medvetenhet (eng *awareness*) mellan gruppmedlemmar¹⁰. Det var en liten apparat som använde radio för att kommunicera med andra Hummingbirds i närheten. När två enheter fick kontakt med varandra gav de ifrån sig ett svagt "hummande" (räckvidden anges vara ca 100 meter) som blev starkare ju närmare varandra man gick. Tanken var att det skulle hjälpa gruppmedlemmarna att skapa en grupptillhörighet genom att underrätta om att någon annan i gruppen befinner sig inom enhetens räckvidd. Systemet hade ingen ytterligare funktion för att sedan interagera, utan var endast designat som ett incitament för interaktion mellan parterna. Evaluering av enheterna har utförts på flera platser, bland annat under en stor amerikansk forskningskonferens och Roskildefestivalen i Danmark. I båda fallen rapporteras det om att testanvändarna varit positiva till enhetens funktionalitet.

⁹ Användningsförfarandet är varierande beroende på om man använder tjänsten via SMS, WAP eller på webben, här visar vi bara på SMS-varianten. Informationen som ges är den samma, med tillägget av att positioner visas med hjälp av kartor på webben.

¹⁰ Det finns ett stort antal studier av liknande system förutom det vi presenterar av Holmquist et al. Fördelen med detta system är att det är mycket simpelt, helt utan finesser förutom själva grundiden. Vi begränsar oss därför till detta system eftersom vi endast syftar till att visa på iden bakom dessa så kallade *awareness*-tjänster. Dessutom har det utförts ganska extensiva användningstester med Hummingbirds, i varierande kontexter.

3 Metod

I detta avsnitt redogör vi för det praktiska tillvägagångssättet i genomförandet av studien. Först presenteras de *informer* som deltagit i studien. Därefter presenterar vi kort den *tekniska lösning* vi utvecklade för att möjliggöra *genomförandet* av studien på ett tillfredsställande sätt. Därefter redogörs för *analysarbetet* och hur vi gjorde *kompletterande intervjuer* för att berika materialet.

3.1 Val av informanter

För att kunna svara på forskningsfrågan ville vi ha ett antal personer som frivilligt ställde upp på att låta sina mobiltelefonsamtal spelas in. Det vi sökte var ungdomar i gymnasieåldern då dom är flitiga mobilanvändare och därför intressanta vid denna typ av forskning (Larsson, 2000). Vi tyckte det var intressant att titta på aktiva ungdomar eftersom de kommer vara en viktig användargrupp när de växer upp. Dessutom ville vi få in tillräckligt mycket data på den begränsade tid studien omfattade. Vi ville också hitta personer som i hög grad är mobila. Vi ville alltså undersöka ungdomar som lever ett aktivt liv, som kanske pendlar, är ute och träffar kompisar på stan, fikar eller på annat sätt rör på sig i sin vardag.

För att få tag på lämpliga personer bokade vi in möten med ungdomar på olika gymnasieskolor i Göteborgsområdet. Syftet var att få samtala med ungdomar kring mobiltelefoni i allmänhet och därmed hitta lämpliga informanter för studien. Vi fick tillgång till flera klasser där vi kunde komma och prata med ungdomarna. Mötena hölls på skoltid efter tillåtelse från klassföreståndare eller studierektor. Vi började med att presentera oss och delade sedan in ungdomarna i grupper om 6-10 personer vardera. Mötena hölls i tilldelade klassrum där vi möblerade om för att skapa en mer avslappnad miljö. Samtalen cirkulerade kring ungdomarnas vardag i allmänhet och mobiltelefonanvändning i synnerhet. Sammanlagt pratade vi med 40-50 ungdomar.

Mötena föll väl ut då vi fick lära känna flera ungdomar. Vi tittade aktivt efter personer som verkade öppna, sociala och intresserade. När vi presenterade vår kommande studie var det också flera som var intresserade av att delta. Vi bad dem att fylla i en kort enkät som syftade till att ge en bild av hur stor mobilanvändning ungdomarna hade samt vilka dagliga vanor de uppgav sig ha. Urvalet baserade sig både på intryck från mötena och svaren i enkäten.

Vi valde slutligen ut två personer, vi kallar dem Ali och Adam¹¹. Adam är 20 år gammal och går på medieprogrammet på gymnasiet. Han bor i en förort till Göteborg och arbetar på fritiden som innebandytränare. Han säger sig ringa mer än 10 samtal om dagen och skickar en del SMS. Ali är 16 år gammal och går på naturvetenskapligt program på gymnasiet. Han bor i ett av ytterområdena i Göteborg. Ali kommer ursprungligen från Iran och talar flytande persiska. Han har en del vänner som också kan persiska, men säger att de oftast brukar prata svenska med varandra. Ali säger sig ringa mer än 10 samtal om dagen och skickar många SMS. Ali och Adam känner, vad vi vet, inte varandra.

¹¹ Namnen är fingerade för att skydda personernas verkliga identitet.

3.2 Teknisk lösning

Ett problem som vi var tvungna att lösa innan studien kunde genomföras var att hitta en tillfredsställande teknisk lösning för att spela in mobiltelefonsamtal. De tidigare lösningar som presenterats i avsnittet relaterat arbete medför olika svårigheter för informanterna.

Weilenmanns (under publicering) lösning med en MD-spelare innebär ett extra moment vilket kan påverka resultatet negativt, medan metoderna som Laurier (2001) och Esbjörnsson & Vesterlind (2002) använt bygger på forskarens deltagande i studiesituationen eftersom informanterna spelas in då de använder hands-free.

Vi bestämde oss därför för att utveckla en egen lösning som vi kallar *Autorecorder*.

Autorecordern är en programvara som utvecklats för mobiltelefonen Nokia 7650. Programmet startas automatiskt när telefonen sätts på och ligger aktivt i bakgrunden och väntar på att det ska ringa eller att användaren ringer ut. När så sker sätts inspelningen igång automatiskt och mobiltelefonsamtalet sparas ner i en ljudfil på telefonen. Dessa ljudfiler överförs sedan till en laptop där vi kan lyssna och transkribera dem. Användaren kan också själv få upp en lista på samtliga inspelade samtal och själv lyssna av dem eller, om så önskas radera dem från telefonen.

Anledningen att vi valde Nokias 7650 är att den, vid skrivande tillfälle, är den enda telefon som har tillfredsställande utvecklingsmöjligheter och lagringsutrymme. Nokias 7650 kör SymbianOS, ett operativsystem för bärbara enheter som mobiltelefoner och handdatorer, som ger utvecklaren fulla möjligheter att styra telefonens basala funktioner. Telefonen har 3.7 Mb inbyggt minne som delas mellan telefonens alla applikationer. Då telefonen har en inbyggd kamera, en avancerad adressbok, anteckningar, alarm med mera, ger det ungefär 2-3 Mb minne att spara ljudinspelningar på, beroende på hur mycket dessa övriga funktioner används.

SymbianOS är ett modernt och objektorienterat operativsystem som för närvarande stöds av flera mobiltelefonleverantörer som Nokia och Ericsson. I jämförelse med det konkurrerande systemet, Microsoft PocketPC 2002 Phone Edition, upplevde vi SymbianOS som stabilt, effektivt men omständligt. Genom att ha ett öppet SDK (Software Development Kit) hoppas Symbian att locka många tredjepartstillverkare som utvecklar applikationer för alla kompatibla mobila enheter. De nyare mobiltelefonerna med SymbianOS stödjer utveckling i J2ME (Java 2 Micro Edition) något som inte var aktuellt i vårt fall då J2ME inte har fulla rättigheter till telefonens funktioner. Vi valde därför att utveckla ett vårt program i C++ genom Nokias SDK för Series 60. Själva kodningen gjordes i Microsoft Visual Studio. Nokia Series 60 SDK ges ut gratis av Nokia och var vid tidpunkten för vår utveckling i en sen beta-version vilket innebär att den inte var helt stabil, saknade en hel del dokumentation och var allmänt omständlig att använda.

Den största utmaningen med vår applikation är att vi vill lagra så stora mängder ljud som möjligt. Med en begränsning på 2-3 Mb minne behövdes därför ljudet komprimeras i högsta möjliga grad. Vi gjorde tester med olika ljudkomprimeringsalgoritmer, codecs, bland andra APCM och AU för att avgöra vilket som gav mest ljud per megabyte. Det visade sig att AMR (Adaptive Multi-Rate Codec) var det bästa valet för detta. AMR, som även används som codec i GSM-nätet, möjliggör komprimering i dataströmmar från 5.15 – 12.2 kbit/s vilket teoretiskt ger upp till 26 minuter ljud per megabyte. Detta ger en sammanlagd inspelningslängd på drygt 80 minuter på 3 Mb.

3.3 Genomförande

Under studiens gång lånade vi ut telefoner till ungdomarna där Autorecordern installerats. Deras befintliga SIM-kort fördes över till den nya telefonen och vi kontrollerade att deras telefonbok fanns på plats. Vi kontrollerade också att informanterna förstod hur de använde telefonen, för att garantera att de inte skulle undvika att använda den på grund av att de inte var vana vid just den aktuella modellen. Detta var dock inga problem då båda ungdomarna använt flera olika modeller, bland annat från Nokia, och de förstod snabbt hur de skulle genomföra alla de vanligaste funktionerna.

Genom att de använde sitt eget abonnemang ville vi undvika risken att de skulle ringa mer än vanligt vilket troligtvis skulle vara fallet om vi delat ut gratisabonnemang. Det är också tänkbart att informanterna skulle ringa mer eftersom de tilldelats en ny, spännande mobiltelefon. Även om så hade varit fallet skulle påverkan på studien ha varit minimal, då vi tittar på ett grundläggande kommunikativt beteende som är svårt att förändra, även om man medvetet försöker.

I telefonen får det plats cirka 80 minuter inspelningar vilket innebar att vi då och då träffade informanterna och flyttade över samtalen till en bärbar dator. Det visade sig att tiden telefonen kunde vara ute ungefär en vecka beroende på hur mycket ungdomarna pratat¹².

För att begränsa de etiska tveksamheterna med att spela in andra människors konversationer instruerade vi ungdomarna att i förväg tala om för sina kompisar, och andra som de talar i telefon med ofta, att de skulle komma att delta i en studie och att deras samtal spelas in. Telefonerna vi använde är dessutom konstruerade så att en regelbunden signal hörs med ett intervall på några sekunder då inspelning sker under samtal, oberoende av inspelningsmjukvara. Signalen låter ungefär som det pip som finns vid trepartssamtal över fasta telefoner men hörs dock inte i inspelningarna. Signalen påminner de inspelade samtalsparterna om att de spelas in, vilket givetvis kan påverka resultatet. Detta är dock något som vi accepterar med tanke på de etiska aspekter som finns kring inspelning av mobiltelefonsamtal. Vi bedömer också att påverkan kommer vara liten och kommer att avta allt eftersom informanterna och deras samtalspartners vänjer sig.

Det skulle kunna hända att informanterna inte delger alla de brukar prata med om att deras samtal spelas in eller att vissa personer helt motsätter sig att bli inspelade. Det kan också vara så att vissa samtal får en mer privat karaktär och att informanterna därför inte vill dela med sig av just dessa samtal. Vi ger därför möjligheten att ta bort samtal som de inte ville dela med sig av. Detta löste vi genom att presentera alla lagrade samtal i en lista, där de kan lyssnas av och, om så önskas, tas bort. Detta sker helt utan vår vetskap.

3.4 Analysarbete

Vi spelade under studiens gång in 450 samtal varav de 60 första användes i analysen. Ljudfilerna som överförts från informanternas telefoner lyssnades av och vi gjorde en första grovtranskribering av materialet. Här fokuserade vi på att föra över innehållet i samtalet så ordagrant som möjligt till text. Vi försökte skriva ner orden som de lät snarare än som de stavas, och använde enkla konversationsanalytiska notationer¹³, som längre pauser eller

¹² Ungdomarna ringde ofta till oss när minnet snart var fullt för att boka ett möte, vilket underlättade insamlingen av samtalen.

¹³ En förteckning över de notationer vi använt finns i Appendix A.

utdraget uttalade ord. Vi höll också dataseminarier där vi och vår handledare hjälptes åt med vissa samtal som var extra svåra att uttyda. Ofta kunde ungdomarna prata väldigt fort eller använda uttryck som, för en oinsatt, var svåra att tyda.

Under analysen använde vi utskrivna transkriptioner och sökte där efter mönster i texterna och märkte upp sekvenser i samtalen med olika koder. Vi jämförde våra data med slutsatser från andra studier och hittade likheter och skillnader. Då vi fokuserar på koordinering och plats valde vi ut ett antal exempel på de mönster vi funnit. Dessa exempel gick vi sedan igenom igen för att komplettera med fler noteringar som temposkiftningar och tonläge.

Vi valde att analysera 60 samtal då det är en hanterbar mängd data givet den tid studien omfattade. Man hade kunnat tänka sig att användningen av allt material hade varit att föredra, men vi tror att vi hade kommit fram till samma resultat oavsett kvantitet. En grundansats inom etnometodologin och annan kvalitativ forskning är också att mängden är av mindre vikt än den analytiska bedömningen. Även enstaka händelser är av intresse. (Sacks, 1984)

3.5 Kompletterande intervjuer

Syftet med att använda kompletterande intervjuer var att förtydliga specifika detaljer i samtalen och kring de personer vi studerat. Kunskap om personerna och deras förhållanden till de som medverkar i samtalen kan i vissa fall vara avgörande för tolkningen av samtalet. Detta är något som i traditionell CA inte beaktas, men vi anser att det är ett bra komplement för våra syften.

Efter att studien slutförts och alla samtal spelats in intervjuade vi informanterna individuellt för att reda ut frågetecken kring samtalen. Anledningen att vi inte gjorde detta fortlöpande under studien var att vi inte ville påverka informanterna mer än nödvändigt. Vi trodde att det annars skulle ha funnits en risk att de uppfattat att vi var särskilt intresserade av något specifikt område och att de då, medvetet eller omedvetet, ändrat sitt beteende.

Intervjuerna tog en till två timmar vardera och spelades in för att senare kunna användas för att komplettera materialet från de inspelade samtalen. Intervjuerna utfördes individuellt i en avslappnad miljö. Vi använde inspelningar och transkriberade samtal för att hjälpa informanten att erinra sig de aktuella samtalen.

Frågorna som togs upp cirkulerade kring situationerna i samtalen och olika begrepp som användes som vi hade svårt att förstå. I flera fall var det svårt, om inte omöjligt att förstå vad som sades i samtalen eller varför personerna uttryckte sig som de gjorde. Vi ställde också frågor kring de personer som medverkat i samtalen och vilken relation de hade till informanterna. I vissa fall var det också svårt att avgöra vem som ringde upp vem eller vem som var vår informant respektive dess samtalspartner. Målet var att genom intervjuerna få en större insikt i de data vi samlat in och resultatet från intervjuerna används för att berika analysen.

4 Resultat & analys

I detta avsnitt kommer vi att presentera resultatet och vår analys av detta. Vi kommer att presentera excerpt ur de inspelade samtalen och diskutera vad de säger oss.

Först presenterar vi i avsnittet *Sekvensen i mobiltelefonsamtal* en inledande analys av den generella strukturen i ett mobiltelefonsamtal. Vi ställer vår analys av material ur studien i kontrast till tidigare studier på området. Avsnittet fungerar som en introduktion till våra huvudsakliga resultat; *Plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal* och *Mobil koordinering i praktiken*.

I avsnittet *Plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal* visar vi hur människor positionerar sig vardagligt tal. Vi visar här hur plats och aktivitet hänger ihop, hur man förmedlar sin tillgänglighet och hur de båda samtalsparterna utnyttjar en gemensam förståelse över plats. I avsnittet *Mobil koordinering i praktiken* exemplifierar vi hur mobiltelefonen förändrat sättet vi koordinerar vardagliga aktiviteter. En serie på åtta samtal där våra informanter koordinerar ett biobesök presenteras och analysen visar hur mötesplatsen omförhandlas och hur gemensamma platsbegrepp utnyttjas för att åstadkomma detta.

4.1 Sekvensen i mobiltelefonsamtal

Vi kommer här att introducera den generella struktur som finns i de flesta mobiltelefonsamtal. Viktiga begrepp som identifikation, inledning och avslutning presenteras och ställs i korrelation till tidigare studier på fasta telefonsamtal.

När man tittar på sekvensen i telefonsamtal blir man förvånad över hur snarlik den är i de allra flesta samtal. Sacks (1984) talar om ett ”maskineri” bakom tal där ord och fraser medvetet eller omedvetet designas i samtalet. Man kan beskriva sekvensen i ett samtal som flera faser som generellt förekommer i en bestämd ordning. Vi har valt att beskriva våra samtal som följer.

- 1) Identifikation
 - (a) Svar på ringsignalen
 - (b) Presentation
 - (c) Igenkänning
- 2) Inledning

ex: Vad gör du? / Hur är det? / Var är du?
- 3) Ärende
- 4) Avslutning
 - (a) Indikation på att det är dags att avsluta
 - (b) Presentera eventuellt ouppklarat ärende
 - (c) Avslutningsfras

4.1.1 Identifikation

Låt oss titta lite kort på identifikationsfaser från våra mobiltelefonsamtal.

Excerpt 1:

Adam : >Hallå<
Jonas: Hej

Adam : Hej

Den uppringda, Adam svarar på att det ringer med ett kort ”Hallå” varpå uppringaren, Jonas hälsar och identifierar sig med sin röst genom att säga ”Hej”. Adam känner då igen Jonas och besvarar hälsningen med ”Hej”. Vi kallar denna typ av inledning för en *trestegshälsning*, vilken är den absolut vanligast förekommande i våra samtal. En trestegshälsning med röstidentifikation kan sägas vara standardförfarandet för identifikation och igenkänning mellan svenska ungdomar i mobiltelefonsamtal, enligt vår studie.

I några få fall i våra data identifierar sig en av parterna med namn.

Excerpt 2:

Adam : >A det är Adam<
Hanna: Hej
Adam : >Hej<

Vår informant, Adam blir uppringd av en kompis, Hanna. Han svarar och identifierar sig snabbt med namn ”A det är Adam”. Hanna hälsar och identifierar sig med sin röst genom att säga ”Hej” varpå Adam svarar igenkännande med ”Hej”. Under den kompletterande intervjun sa vår informant att uppringarens nummer var hemligt och att han därför svarade med namn.

Det finns även andra situationer när identifikation sker med namn.

Excerpt 3:

Pia : Hos Andersson de e Pia
Adam: Hallå
Pia : Hallå

I detta samtal svarar Pia i telefonen hemma hos Adam, som ringer upp. Hon svarar med ”Hos Andersson de e Pia” och svarar därmed på ringsignalen genom att presentera sig med namn. Adam identifierar sig med sin röst genom att säga ”Hallå” och Pia känner igen honom och svarar med ett ”Hallå”.

Att Pia presenterar sig med namn kan bero på att hon vet att den som ringer upp inte förväntar sig att hon ska svara eftersom hon inte bor där. En tänkbar orsak kan också vara att hon svarar i en fast telefon där flera olika människor kan tänkas svara. I den situationen verkar det som om hon följer det mönster som beskrivs av Lindström för fast telefoni i Sverige.

Det verkar som om det bland ungdomar till och med anses lite ”fånigt” att svara formellt med namn. Observera exemplet nedan.

Excerpt 4:

Ali : Hallå
Naderi: Hej de e Naderi
Ali : Hej[vaffö säge du hej de e Naderi nä du=
Naderi: [Heej
Ali : =Åhh kolla hon ringer så säger hon så höhö

Samtalet inleds med en variant av trestegshälsningen med skillnaden att den uppringda, Naderi identifierar sig namn. Ali säger då ”Hej vaffö säge du hej de e Naderi nä du=” följt av ”=Åhh kolla hon ringer så säger hon så höhö”.

Vad man kan utläsa av detta är att Ali verkar håna Naderi för att hon presenterar sig med namn. Under den kompletterande intervjun sa han uttryckligen att han tycker det är stelt och fånigt att presentera sig när man vet att han ser vem det är som ringer. Detta tyder på att nummerpresentation som teknik påverkar sättet man presenterar sig i mobiltelefonen.

Alla mobiltelefoner har idag nummerpresentation och detta kan vara en förklaring till varför identifikationsfasen i våra data skiljer sig från den i Lindströms data från fasta samtal. Våra informanter identifierar sig väldigt sällan med namn, något som kan ha flera orsaker. Som en av ungdomarna uttryckte sig under intervjun ”det är ju onödigt, man vet ju vem som ringer”. Enligt våra informanter så tittar de alltid på mobiltelefonen innan de svarar för att se vem det är som ringer. Skulle numret inte synas för att det är hemligt så svarar de med en mer formell presentation med namn. Om man tar till sig de kulturella skillnader som Lindström (1994) beskriver är en tänkbar orsak också kulturell influens från Amerika i form av film där skådespelarna sällan presenterar sig med namn.

4.1.2 Inledning & ärende

Efter att uppringaren presenterat sig och den uppringda har identifierat vem som ringt följer en fas som vi kallar för *inledning*. Ett tydligt framträdande inslag i våra samtal är användandet av ”vad gör du?” som en inledning på samtalet.

Excerpt 5:

Adam : Hallå
Jossan: Hej
Adam : Hej
Jossan: Va gö du?
Adam : Jag röker
Jossan: Va trevligt
Adam : M::
Jossan: Vicka e de som e hos dej då?
Adam : Ja Joel å Pia bara
Jossan: Kej vicka e de som ska komma ikväll då?
Adam : Massa folk tro ja
Jossan: Ha sjysst
Adam : M
Jossan: Öh: köpte du nått vin på systemet?

Uppringaren, Jossan pratar med vår informant, Adam. Samtalet inleds med en trestegshälsning där Adam identifierar Jossan genom röstprov. Jossan ställer frågan ”Va gö du?” och Adam svarar ”Jag röker” varpå Jossan säger ”Va trevligt”. De följande raderna kan tolkas som en del av inledningen av samtalet. Jossan ställer frågor om kvällens fest och Adam svarar kort och lite avvaktande. På sista raden ”Öh: köpte du nått vin på systemet?” kommer Jossan till *ärendet i samtalet*, anledningen att hon ringde.

Man kan se frågan ”Vad gör du?” som ett bra sätt att inleda en konversation på. Här lämnas utrymme för den uppringda att framföra sin vad han/hon gör för tillfället och svaret på frågan kan ge fler ämnen att samtala kring för att vid lämpligt tillfälle ledas in på det egentliga ärendet med samtalet. ”Vad gör du?” behöver alltså inte fungera som en fråga som kräver ett svar, utan mer som en trevlig inledning på ett samtal.

Som vi kommer visa i avsnittet "Plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal" kan svaren på frågan "Vad gör du?" variera och kan förmedla flera uppgifter, som *aktivitet, plats och tillgänglighet*. Dessa uppgifter förmedlas ofta på ett indirekt sätt och är mycket viktiga för hur samtalet faller ut.

4.1.3 Avslutning

Då ena parten upplever att ärendet i samtalet är utrett inleds en förhandling om att avsluta samtalet. Detta börjar med en indikation från ena parten vilken i våra data sker genom att svara kortare och kortare eller genom upprepade "okej" eller "m:".

Excerpt 6:

```
Joel: Ja e också hungrig
Adam: M
Joel: Så sugen på pizza
Adam: (host host) M
Joel: Aja
Adam: M:
Joel: Amen a (2.0) vi hörs la (.) senare
Adam: Okej (.) de gö vi dö
Joel: A
Adam: Ja
Joel: Okej
Adam: Hej
Joel: Hej
```

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam och en kompis till honom, Joel. De har just diskuterat vad som hände i helgen när Adam inleder en förhandling om att avsluta samtalet. Genom att upprepa gånger svara med "M" indikerar han för Joel att han inte har fler ämnen att ta upp och Joel indikerar att han är med på att avsluta samtalet genom att säga "Aja" varpå Adam håller med genom att kort säga "M". Därefter säger Joel "Amen a (2.0) vi hörs la (.) senare" varpå samtalet avslutas genom tre vändor med bekräftningar.

Man kan spontant tycka att just denna avslutning verkar ovanligt utdragen, men i våra data är den ganska representativ. Ett faktum är att i många samtal börjar ena parten förhandla om att lägga på i mitten av samtalet. Därefter brukar eventuellt nya ärenden introduceras tills även den andra parten känner att det är dags att lägga på.

Excerpt 7:

```
Naderi: Ja men ja kanske kan prata me dig på MSN elle nått
Ali : Akej
Naderi: A: men du få ha de bra så hörs vi
Ali : Adejövi
Naderi: Okej hej
Ali : Hej
```

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Ali och hans kompis, Naderi. Efter ett långt samtal där Naderi vid upprepade tillfällen indikerat att hon vill avsluta samtalet säger hon "Ja men ja kanske kan prata me dig på MSN elle nått" varpå Ali svarar "Akej". Naderi säger sedan "A: men du få ha de bra så hörs vi" och Ali svarar "Adejövi" (Ja det gör vi). Samtalet avslutas sen med "Okej hej" med svaret "Hej".

Här ser vi igen hur parten som vill avsluta samtalet föreslår ett nytt samtal vid ett senare tillfälle. Detta förfarande förekommer ofta när avslutningsförhandlingen blir utdragen. Man kan se detta vaga löfte om ett senare samtal som en definitiv avslutning.

4.2 Plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal

För att reda ut frågan om hur människor pratar om sin position har vi analyserat samtal där referenser till plats och rymd förekommer. Ett framträdande drag i samtalen är att ungdomarna pratar om sin position genom att benämna den med namn som den de pratar med känner igen. Istället för att använda ord som indikerar gatuadress, vädersträck eller koordinater på en karta användes ord som ”i skolan”, ”hemma”, ”på tåget”. Man berättar var man är genom att använda plats-ord, inte rymd-ord.

Det visade sig också att prat om plats innefattar mer än bara en referens till en rymd som har en social mening för samtalsparterna (Harrison & Dourish, 1996). Vi kommer här att visa hur plats hänger ihop med *aktiviteten som pågår där*. Vi kommer också visa hur man förmedlar sin tillgänglighet utifrån plats och aktivitet. Slutligen tar vi upp hur man i mobiltelefonsamtal utnyttjar den gemensamma förståelse för plats som man delar med den andra samtalsparten och hur detta påverkar uppfattningen om den aktivitet som ska utföras där.

4.2.1 Plats och aktivitet hänger ihop

Excerpt 8:

Adam : Cowabunga
Jonas: Tja
Adam : Tja >va gö du?<
Jonas: Nä:e ja e på tåget
Adam : Okej

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam och en kompis till honom, Jonas som förekommer ofta i våra data. Samtalet inleds med en lustig hälsningsfras ”Cowabunga” och fortsätter med hälsningsfras, ”Tja” från Jonas. Adam visar att han känner igen Jonas genom att säga ”Tja” varpå han inleder samtalet med en fråga ”va gö du?” (vad gör du?). Värt att notera är att Jonas svarar med ”N:ä jag e på tåget” vilket egentligen förmedlar hans plats och inte hans aktivitet. Adam svarar godkännande ”okej”.

Detta exempel ur våra data visar hur tätt knutna plats och aktivitet är. Genom att Jonas svarade att han är på tåget förmedlar han även ungefär vad han gör. Adam kan etablera en gemensam förståelse med Jonas då de båda vet ungefär vad som händer på ett tåg. *Mer om detta i avsnittet ”Gemensam förståelse av plats”*.

Excerpt 9:

Adam : Ahallå
Rasmus: Tja
Adam : Men tjenare
Rasmus: Vad gör du?
Adam : Näe jag sitter här i skolan å ska ha ett möte här snart

Här inleds samtalet där vår informant, Adam rings upp av en kompis, Rasmus. Han svarar med ”Ahallå” varpå Rasmus identifierar sig med ”Tja”. Adam svarar igenkännande med ”Men

tjenare”. Rasmus ställer då frågan ”Vad gör du?”. Adam svarar ” Näe jag sitter här i skolan å ska ha ett möte här snart”.

Detta exempel visar hur mycket man kan få svar på genom frågan ”Vad gör du?”. Adams svar förmedlar *var* han är för tillfället (i skolan) och *vad* han gör (väntar på ett möte), vad han *ska* göra (ha ett möte), *var* mötet ska ske (här... i skolan) och *när* det ska ske (snart). Man kan lätt anta att ett rimligt svar på frågan förmedlar just en aktivitet och inget annat, men våra data visar att aktivitet och plats hänger så tätt ihop att de ofta ses som ett. Varken svaren eller avsikterna bakom frågan ”Vad gör du?” behöver alltså explicit innehålla en aktivitet.

Excerpt 10:

Adel: Var e du nu nånstans då?
Adam: Ja e uppe vee Alléhallen
Adel: Spelar?
Adam: Nä jag ska träna eller träna ut
Adel: A okej

Detta excerpt är taget ur ett samtal som utspelar sig mellan vår informant, Adam och en killkompis till honom, Adel. Adam befinner sig vid en sporthall, Alléhallen och tränar innebandy. Då Adel frågar ”Var e du nu nånstans då?” ger Adam svaret ”Ja e uppe vee Alléhallen”. Adel frågar därefter ”Spelar?” och Adam svarar ”Nä jag ska träna eller träna ut” varpå Adel svarar ”A okej”.

I detta exempel så frågar Adel efter den plats Adam befinner sig och får svaret ”Alléhallen”. Han följer upp sin fråga med en gissning om hans aktivitet (spelar). Då Adel och Adam verkar ha en gemensam uppfattning om vad Adam brukar göra vid Alléhallen så kan det räcka med att fråga var han befinner sig för att även förstå vad han gör. Detta är ännu ett exempel på hur tydligt plats och aktivitet hänger ihop.

Excerpt 11:

Anders: Hallå Ernst
Ali : Vajödu
Anders: Ligger du å sover?
Ali : A:::
Anders: Fan e du hemma ida?
Ali : A: ja e sjuk
Anders: E du sjuk?
Ali : A:

I detta exempel blir vår informant, Ali uppringd av upp en kompis, Anders. Klockan är 12.30 när Anders ringer upp, och det verkar som om Anders hör hur trött Ali låter. Han gissar därför att Ali ligger och sover. Då Anders frågat om Ali ligger och sover och fått det bekräftat följer han upp med en förvånad fråga om plats, ”Fan e du hemma ida?”. Ali bekräftar att han ligger hemma med ”A ja e sjuk”. Då det kanske inte är accepterat att ligga hemma och sova vid den här tiden på en vardag, ger han också sin anledning, han är sjuk. Att Ali berättar att han är sjuk kan tolkas som både en anledning till att han ligger hemma och sover och att han förmedlar sin aktivitet, ligger sjuk, på platsen, hemma. Även här är plats och aktivitet tätt kopplade ihop.

4.2.2 Plats och tillgänglighet

I samtal över mobiltelefon finns alltid en risk att den uppringda parten är upptagen och egentligen inte har tid att prata. I detta avsnitt kommer vi att presentera data som visar hur man kan förmedla sin *tillgänglighet*. Vi kommer här att visa hur tillgänglighet kan utläsas från information om plats eller aktivitet.

4.2.2.1 Hur man kan förmedla sin tillgänglighet

Ett mycket vanligt uttrycks sätt i våra data är att besvara inledningsfrågan ”Vad gör du?” med ett ”Näe” följt av en plats och/eller aktivitet. Vi kommer här visa på hur svar som inleds med detta avslappnade, lite nonchalanta ”Näe” skiljer sig från svar utan denna inledning.

Excerpt 12:

Adam : Ahallå
Jonas: Tja
Adam : Nämen tjenare
Jonas: Va gör du?
Adam : Näe jag sitter här i skolan å: ska: ha: ett möte här snart
Jonas: Ett möte?
Adam : A:: Vi ska film[as
Jonas: [Om vadå för nånting?
Adam : Vi ska filmas å kolla vilka som är här å så där
Jonas: Mhm:

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam och en kompis till honom, Jonas. När Jonas ringer upp befinner sig Adam i skolan. Efter att parterna hälsat på varandra ställer Jonas frågan ”Va gör du?”. Adam svarar med ”Näe jag sitter här i skolan å: ska: ha: ett möte här snart” varpå ett långt samtal inleds.

Det verkar som om Adam förmedlar flera saker i sitt svar på frågan ”Va gör du?”. Han säger å ena sidan att han är i skolan och snart ska på ett möte, vilket skulle kunna tyda på att han är upptagen. Å andra sidan väljer han en samtalston där han inleder samtalet med ett ”Näe” och släpar lite på orden, något som verkar tolkas som att han trots allt är tillgänglig och vill prata.

Excerpt 13:

Adam: >A det är Adam<
Pia : Hej
Adam: >Hej<
Pia : Vad gör du?
Adam: >Jag spelar fotboll<
Pia : (.) Jaha (.) varför då?
Adam: Ö: för att det är roligt
Pia : Jaha
Adam: >A<
Pia : Jag tänkte o:m: du ville: >gå ut och ta en cigarett<
Adam: A:::: om tre minuter ungefär
Pia : Men kom in i fotosalen när du är klar då
Adam: Okej
Pia : Där jag satt förut
Adam: A:
Pia : A::
Adam: A:: hej
Pia : Hej

Vår informant, Adam befinner sig i skolans gymnastiksal och blir uppringd av sin flickvän, Pia, som går i samma klass. Efter att de hälsat på varandra frågar Pia ”Vad gör du?”. Adam besvarar frågan med ett rakt ”Jag spelar fotboll” varpå Pia frågar ”Jaha varför då?”. Adam svarar ”För att det är roligt” varpå Pia för fram sitt ärende ”Jag tänkte o:m: du ville: >gå ut och ta en cigarett<”. Att hon släpar på orden innan det snabba ”gå ut och ta en cigarett” kan tolkas som om hon var osäker på om Adam verkligen hade tid att röka. Adam svarar också med ett tveksamt ”A::::: om tre minuter ungefär”. Man kan anta att Adam kände sig ganska upptagen då han spelade fotboll och därför svarade ganska snabbt på Pias frågor. Det verkar också som om Pia märkte detta och la därför fram sitt ärende på ett tveksamt sätt. De beslutar sig för att mötas i fotosalen om tre minuter varpå samtalet avslutas. En intressant detalj i sammanhanget är att Pia säger ”Där jag satt förut” vilket visar på deras gemensamma uppfattning om plats.

Om man jämför vad som sker i excerpt 12 och 13 så blir det tydligt att situationerna skiljer sig åt. I excerpt 12 sitter Adam och väntar på ett möte. Samtalet från hans kompis verkar här vara välkommet som ett avbrott i väntan. I excerpt 13 är Adam mitt uppe i en fotbollsmatch och vill kanske inte bli störd. Detta märker också Pia och samtalets karaktär ändras.

I ovanstående båda exempel kan vi också se hur Adam förmedlar sin tillgänglighet. Genom att använda ordval och tonläge kan den uppringda förmedla om han/hon är stressad, upptagen, glad eller uttråkad. Uppringaren kan då ta till sig detta och hålla sig kort eller småprata mer. Allt detta sker på ett subtilt sätt men visar sig tydligt i hur samtalet faller ut.

4.2.2.2 Tillgänglighet från plats och aktivitet

Vi har nu visat hur den som svarar på frågan ”vad gör du?” förmedlar sin tillgänglighet genom ordval och ton. I likhet med att det ibland räcker att säga sin plats för att även förmedla vad man gör räcker det ibland att säga sin plats eller aktivitet för att förmedla sin tillgänglighet. Det finns även platser där det är underförstått att tillgängligheten är bra alternativt dålig.

Excerpt 14:

Pekka: Hallå (xxx)
Adam : Hallå bejby
Pekka: Tjenare
Adam : Jödu?
Pekka: Ja sitter på körskolan å pluggar teori
Adam : Å: sorry
Pekka: A de e lugnt asså
Adam : Aha

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam som ringer upp en killkompis, Pekka som befinner sig på körskolan och pluggar körkortsteori. Efter att de hälsat på varandra frågar Adam ”Jödu?” (vad gör du?). Svaret som Pekka ger innehåller både en plats och en aktivitet: ”ja sitter på körskolan å pluggar teori”. Adam svarar med ”Å: sorry” vilket kan tolkas som att han var orolig att han stört Pekka i hans aktivitet (plugga teori). Pekka svarar ”A de e lugn asså” och indikerar att han inte är så upptagen att han inte kan prata i telefon.

Att Adam uttrycker oro för att han stört Pekka i hans aktivitet tyder på att han tolkar körskolan som en plats där man inte är tillgänglig för samtal. Då Adam svarade med ”åå sorry” gav han Pekka möjligheten att uttrycka att han faktiskt var upptagen och inte kunde prata just nu och de kunde därmed ha inlett en avslutning på samtalet. Men då Pekka trots allt var tillgänglig kunde de fortsätta samtalet.

Excerpt 15:

Adam: A: hallå
Olle: Atjena de-e Olle
Adam: A: tjena Olly!
Olle: Tja: hur e de?
Adam: Näe: jag ska precis ha lektion här snart
Olle: Asså?
Adam: >A<
Olle: Har du lektion nu eller?
Adam: Vad sa du?
Olle: Har du lektion nu?
Adam: A:: jag ska ö: naj naj men jag ska gå på en nu
Olle: Jaha okej (.) stör jag då?
Adam: Na:e det är ingen fara

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam som rings upp av sin innebandytränarkollega, Olle.

Adam svarar med "A: hallo" och Olle identifierar sig med namn, Adam svarar igenkännande med "Atjena de-e Fred". Olle ställer frågan "Tja: hur e de?" som Adam besvarar med "Näe: jag ska precis ha lektion här snart". Anmärkningsvärt är att Adam inte svarar med något som indikerar hur han mår utan ger ett svar som indikerar *vad* han ska göra (ha lektion), *var* han ska göra det (här) och *när* han ska göra det (precis ... snart).

Fortsättningsvis svarar Olle med "Jasså" och lämnar därmed lite utrymme åt Adam att introducera ett ämne. Adam svarar jakande med "aa" varpå Olle frågar vad Adam gör just nu: "har du lektion nu eller?". Adam svarar "Aaa jag ska öö nej men jag ska gå på en nu". Att han låter så osäker i sitt svar kan tyda på att han blir överraskad över frågan då han just sagt att han snart ska ha lektion. En annan tanke är att Adam undrar varför Olle frågar och därmed hur hans svar kommer tolkas. När Olle svarar med frågan "jaha okej (.) stör jag då?" svarar Adam "Nää det är ingen fara". Här visar Olle sin egentliga avsikt med att fråga om Adam är på lektion just nu, att ta reda på om han är tillgänglig och har tid att prata.

Till skillnad från tidigare exempel så tolkar inte Olle svaret från Adam "Näe: jag ska precis ha lektion här snart" som en indikation på att han är tillgänglig. Detta kan bero på att de inte har samma kompisförhållande som finns mellan personerna i de andra exemplen utan snarare ett arbetsförhållande som kollegor. En annan detalj som tyder på detta är att Olle identifierar sig med namn, något som är ovanligt i vår övriga data.

Att Adam besvarar frågan "hur är det?" med aktivitet och plats kan bero på att han tar frågan som en inledningsfras i stil med "vad gör du?" och inte som en fråga om hans hälsa. En tanke är att man precis som i de fall där frågan "vad gör du?" dyker upp väljer att svara på det som ligger närmast till hands. Istället för att explicit säga hur man mår, säger man var man är. Istället för att svara var man är svarar man vad man gör och så vidare. Som våra studier visar är plats, aktivitet och tillgänglighet så tätt sammanknutna att frågaren förväntas att själv utläsa resten. Om frågaren är tillräckligt intresserad eller finner något oklart händer det att frågan följs upp med mer specifika frågor om plats, aktivitet eller tillgänglighet.

4.2.3 Gemensam förståelse av plats

Som vi tidigare visat så finns en tydlig koppling mellan plats, aktivitet och tillgänglighet. Med den mycket vanliga inledningsfrågan ”Vad gör du?” ges ett spektrum av olika typer av svar som varierar mellan plats, aktivitet och tillgänglighet och oftast kombinationer av dessa.

De flesta samtal i våra data utspelar sig mellan ungdomar som talar ofta och mycket med varandra i mobiltelefon. Då de talar med sina kompisar använder de ofta en speciell jargong, vänner emellan. Det finns också klara indikationer på att de har gemensamma uppfattningar om olika platser. Exempelvis vet klasskompisar hur skolan ser ut och vad man gör där, grannar vet hur området ser ut och var här-och-där innebär och de som åker tåg och spårvagn vet ungefär vad som sker där.

Excerpt 16:

Adam: Hallå
Joel: Hallå du
Adam: Tjena
Joel: Vajödu?
Adam: Ja sitter på Ancona
Joel: Sitter du på Ancona din jävel?
Adam: Hå:
Joel: Utan att säga till?
Adam: A (1.0) vajödu
Joel: Nä ja e hemma

I detta exempel sitter vår informant, Adam på en pizzeria, Ancona och äter när han blir uppringd av en kompis, Joel. Adam har sin telefon på hands-free då han äter samtidigt som han talar i telefonen.

Samtalet inleds med att Adam och Joel hälsar på varandra varpå Joel frågar ”Vajödu?” (Vad gör du?). Adam svarar med sin plats, ”Ja sitter på Ancona” varpå Joel utbrister ”Sitter du på Ancona din jävel?”. Att Joel låter lite skämtsamt uppretad tyder på att han förstår vad det innebär att befinna sig på platsen Ancona, man äter pizza, och kanske att han själv vill äta pizza. Då Adam frågar vad Joel gör svarar han att han är hemma.

I detta exempel är det tydligt att de båda kompisarna Adam och Joel har en gemensam förståelse över platsen pizzerian Ancona. Därför räcker det att för Adam att säga var han är då Joel frågar *vad han gör*. Han är helt enkelt medveten om att Joel förstår vad man gör på Ancona.

4.2.3.1 ”Där vi brukar träffas”

Här är ett exempel på hur två kompisar kommer överens om en mötesplats i stan.

Excerpt 17:

Ali : A: men kom halv sex tille: (0.3) n:+ var ska vi mötas (.) kom vid halv sex till u:e Brunnsparken då
Nadja: M:
Ali : Ok[ej
Nadja: [Vid fontänen eller nått=
Ali : Va:?
Nadja: =Eller där vi alltid brukar ses
Ali : Vart

Nadja: Mn::: där vid hållplatsen eller nått
Ali : Okej (1.0) >DÄR tiderna är där tiderna ä< du ve:t (.)de p+[
Nadja: [A:: precis

Samtalet är en del i en sekvens på åtta samtal (se avsnitt 4.3.2) där vår informant, Ali, ska bestämma möte med en tjejkompis, Nadja, för att de ska gå på bio. Ali föreslår en plats där de ska träffas (Brunnsparken). Nadja bekräftar med "M:" och Ali svarar med "Okej". Nadja försöker då förtydliga med "Vid fontänen eller nått= =Eller där vi alltid brukar ses". Ali frågar "Vart" varpå Nadja förtydligar ytterligare med " Mn::: där vid hållplatsen eller nått". Ali svarar jakande och bekräftar att de har samma uppfattning genom att säga "Okej där tiderna är där tiderna ä du ve:t" varpå mötesplatsen är bestämd.

Exemplet visar hur plats och tid för ett möte förhandlas genom användandet av en gemensam uppfattning om plats. Då båda parterna har en uppfattning om var de brukar träffas så väljer de denna plats som en lämplig mötesplats. Exaktheten i "där vi brukar träffas" förtydligas av båda parterna genom användandet av olika kännetecken för den påtänkta mötesplatsen. Ett annat exempel på denna gemensamma uppfattning om plats är följande excerpt.

Excerpt 18:

```
((samtalet börjar))  
Ali : Ja gå ut nu okej  
Johan: Jag är ute kom ner du  
Ali : A:: hej  
((samtalet slutar))
```

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Ali och en nära kompis till honom, Johan. Ali och Johan bor i varsitt höghus i samma område där trappuppgångarna vetter ut mot en gemensam gård. Ali går direkt på sitt ärende "Ja gå ut nu okej" varpå Johan svarar "Jag är ute kom ner du". Därefter anses samtalet vara över och Ali avslutar med "A:: hej" och lägger på.

Denna typ av samtal återkommer ofta i våra data. Det som är speciellt utmärkande för dessa samtal är att det helt saknar hälsningsfraser, inledning och förhandling om avslut. Ämnet i samtalet introduceras direkt av Ali utan hälsningsfraser eller inledning och B svarar på ett motsvarande direkt sätt. Då ämnet utretts så läggs det även på utan den sedvanliga avslutningsförhandlingen.

Ett möjligt scenario kring detta samtal är att parterna nyligen diskuterat ämnet i fråga. Ofta är dylika samtal en del i en serie samtal där små omförhandlingar eller förtydliganden görs efter hand. Då parterna befinner sig nära varandra och det handlar om en kort stund innan de träffas är kan det ses som onödigt att följa den vanliga sociala ordningen med hälsningar och avsked. Samtalet kan därmed ses som en del i en fortgående kommunikation över mobiltelefon, fast telefon och ansikte mot ansikte.

En annan intressant aspekt är att båda parterna förstår varandra när de säger "gå ut" och "kom ner". Då båda parterna vet var den andra befinner sig och har en gemensam förståelse för hur platsen ser ut krävs inte så explicit platsangivelse. Då båda parterna är med på att de ska träffas "på gården utanför vårt hus" så räcker det med "ner" och "ut" för att båda ska förstå. Ett annat exempel på detta är följande samtal.

Excerpt 19:

Adam: A (.) [tjena
Joel: [ja e utanför håuset nu
Adam: Okej a ja kommer ut
Joel: A
Adam: A hej
Joel: Hej

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam och en killkompis, Joel. Joel befinner sig utanför en av skolans byggnader, H-huset och Adam befinner sig på skolan i en lektionssal då Joel ringer upp. Adam inleder med att svara "A tjena" varpå Joel direkt säger "ja e utanför håuset nu". Den korta pausen mellan "A" och "tjena" möjliggör för Joel att snabbt slinka in sitt ärende, att han befinner sig utanför H-huset. Adam svarar med "Okej a ja kommer ut" varpå samtalet avslutas.

Det intressanta här är att Joel är ganska snabb med att berätta var han är, vilket tolkas av Adam att de ska träffas på den aktuella platsen. Det förekommer inget tidigare samtal i våra data där de förhandlat om att träffas och i intervjun sa Adam att de alltid brukar träffas utanför H-huset för att röka tillsammans. Båda parterna har alltså en gemensam förståelse över var "utanför håuset" ligger och att en platsangivelse i detta samtal betyder att Adam ska gå ut och träffa Joel.

4.2.3.2 Att förvänta sig att någon är på en viss plats

En vanligt förekommande situation i våra data är att den uppringande parten verkar veta eller gissa var den uppringda befinner sig.

Excerpt 20:

Adam: A hallå
Emma: A de e Emma
Adam: A hej
Emma: Hej (.) e du hemma?
Adam: Ö:h nej
Emma: >E du hos Maja<
Adam: nå
Emma: >Okej<
Adam: Me:n: vadåå?
Emma: >Nå jag skulle bara kolla om du hade cigg<
Adam: Nå men Pia e hemma hon har cigg (.) tro ja
Emma: Ja:ha: (.) e hon hemma hos dej?
Adam: Ö:h a (.) ja tror hon har cigg
Emma: A ja ringer och kollar
Adam: Okej
Emma: M::
Adam: Ja Hej
Emma: Hej

Samtalet utspelar sig mellan Adam och en granne till honom, Emma som ringer upp när Adam är hemma hos en kompis. Efter att Emma och Adam har presenterat sig ställer Emma frågan "Hej (.) E du hemma?" varpå Adam svarar "Ö:h nej". Det utdragna "Ö:h" kan tyda på att han funderar på varför hon frågar och vilket resultat hans svar kommer att ge. Hon fortsätter med en snabb fråga "E du hos Maja" och Adam svarar "nej" varpå hon snabbt säger "Okej". Det verkar

som om Emma här vill avsluta samtalet men Adam ställer frågan ”Me:n vadåå?” varpå Emma snabbt svarar med ”Nä jag skulle bara fråga om du har cigg”.

Det egentliga ärendet i samtalet är alltså inte att ta reda på var Adam befinner sig, utan om han befinner sig på rätt plats (i närheten av Emma) för hennes ärende (att låna cigaretter). Detta blir extra tydligt då Adam vidarebefordrar ärendet till Pia som befinner sig på ”rätt” plats (hemma hos Adam). Värt att notera är att Emma inte frågar och Adam inte säger var han är då detta egentligen inte är relevant för ärendet, bara att han *inte* är på rätt plats är av intresse.

Här följer ett annat exempel där ena parten förväntar sig att den andra befinner sig på en speciell plats.

Excerpt 21:

Pia: He:j
Adam: Hej (1.0) du
Pia: A::
Adam: E du i skolan eller?
Pia: A:: faktiskt hehehe
Adam: Okej (.) ö: ja missade bussen så jag tar nästa så jag är där om en:
(.) tjugi minuter ungefär
Pia: >Okej bra då vet vi<[(.) Är det nån mer härifrån?
Adam: [>A<
Adam: Ö::m inte från (.)[här iallafall
Pia: [Film
Pia: >Okej<
Adam: >Okej<
Pia: M: haj
Adam: Ja-hej

Samtalet utspelar sig mellan vår informant, Adam och hans flickvän, Pia som går i samma klass. Adam är sen till en lektion som de ska gå på gemensamt.

I identifikationsfasen svarar Pia med ett utdraget ”He:j” vilket tyder på att hon vet vem som ringer. Adam svarar med ”hej” följt av en längre paus och ett ”Du” för att indikera att han har ett ärende. Pia godkänner indikationen och lämnar tillbaks turen till Adam genom ett utdraget ”A::”. Adam frågar ”E du i skolan eller?” och får svaret ”A faktiskt” följt av ett skratt. Att Pia svarar att hon ”faktiskt” är i skolan kan betyda att hon förebrår Adam för att han också borde vara där, eller att han ofta har problem att komma i tid. Pia svarar med ”Okej (.) ö: ja missade bussen så jag tar nästa så jag är där om en: (.) tjugi minuter ungefär”. Han meddelar alltså anledningen till att han inte är i skolan (missade bussen) och hur han ska lösa problemet (ta nästa buss) samt när han kommer till skolan (om tjugo minuter).

Pia svarar snabbt ”Okej bra då vet vi” vilket tyder på hon uppfattat och godtagit hans förklaring. Att hon säger ”vi” och inte ”jag” tyder också på att hans förklaring är av intresse för fler än henne. Hon följer också upp med frågan ”Är det nån mer härifrån?” som Adam besvarar med ett utdraget ”Öm” och ett tvekan ”inte från (.) här iallafall”. I den korta pausen mellan ”Öm inte från” och ”här iallafall” fyller Pia i med ”film”. Det som sker i denna passage i samtalet är inte lättbegriplig utan bakgrundsinformation om parternas situation. En gissning är att Pia frågar om det är någon mer i deras gemensamma filmklass som också är sen och väntar på samma buss som Adam.

Exemplet visar hur den uppringande parten antar att den andra befinner sig på en viss plats. I samtal mellan nära kompisar eller mellan pojk- och flickvänner som ofta talar med varandra är detta vanligt då de känner till varandras vanor. Detta är även vanligt i samtal där parterna nyligen talat med varandra i mobiltelefonen eller ansikte mot ansikte. Genom att använda denna gemensamma förståelse över en plats kan parterna förmedla mycket om sin aktivitet och tillgänglighet utan att explicit säga det.

4.3 Mobil koordinering i praktiken

Vi ska i detta avsnitt titta närmare på de olika typer av koordineringsförehavanden vi har sett i studien. Vi har delat in dessa i två olika delar genom att klassificera om koordineringen sker i ett samtal eller består av en serie av samtal. Avslutningsvis försöker vi hitta gemensamma aspekter i de två typerna genom att dela upp dem i olika faser av koordinering.

4.3.1 Koordinering i ett samtal

Båda excerpten nedan har redan presenterats i diskussionen kring gemensam förståelse av platsbegrepp. Vi tar upp dem kort här igen för att visa på instrumentell koordinering i ett samtal, det som Ling & Yttri (1999) kallar *micro-coordination*.

Excerpt 22:

Ali : Ja gå ut nu okej
Johan: Jag är ute kom ner du
Ali : A:: hej

Ali svarar helt utan hälsningsfraser, och går direkt på sak genom att säga till Johan att gå ut. Johan svarar att han redan är ute, och säger åt Ali att också komma ut. Han svarar "A:: hej" och lägger på.

Excerpt 23:

Adam: A (.) [tjena
Joel: [ja e utanför håuset nu
Adam: Okej a ja kommer ut
Joel: A
Adam: A hej
Joel: Hej

Adam svarar med ett "A" för att efter en kort paus fortsätta med "tjena" samtidigt som Joel börjar prata och säger att han är utanför H-huset nu. Adam svarar att han kommer ut. Sedan avslutar de samtalet i tur och ordning.

Båda samtalen är extremt korta, vilket gör dem intressanta ur ett koordineringsperspektiv. Det finns inga sociala aspekter i samtalet, utan endast koordineringen av deras nära inestående möte behandlas. Det avtalas att de ska träffas, utan att nämna någon tid, vilket får tolkas som att de avser snarast möjligt.

Det är utmärkande att det finns en total avsaknad av identifiering och inledning i det första samtalet och avslutningen genomförs endast av en part. I det andra samtalet genomförs en viss inledning av Adam, men Joel tar direkt upp sitt ärende. Det är ett rimligt antagande är att man

ser detta förehavande som accepterat för att man precis har bestämt att träffas, och då har möjlighet att ta upp eventuella ytterligare frågor.

4.3.2 Koordinering i en serie av samtal

Vi ska i detta stycke titta noggrant på hur två ungdomar via flitigt användande av sina mobiltelefoner koordinerar en gemensam aktivitet, bland annat genom att använda Lings koordineringsbegrepp och de fenomen vi har presenterat i de tidigare resultatstyckena. Vi inleder med en sammanfattning av händelseförloppet för att sedan i detalj studera vad som händer i delar av varje samtal. Inget av samtalen är särskilt långt, men sammanslaget blir det ändå för mycket för att presenteras i sin helhet, så vi väljer de delar av ett samtal som för interaktionen och koordineringen framåt.

Det är här tydligt att de samtal som skildrats under det första stycket, ”Koordinering i ett samtal” har väldigt stora likheter med det första samtalet i den studerade serien, varvid slutsatsen att de är av samma typ dras. Det som skiljer är att en av parterna i det senare fallet inte kommer till mötesplatsen vid den avtalade tiden, vilket leder till behovet av ytterligare mobiltelefonsamtal.

4.3.2.1 Händelseförloppet

Ali och Nadja har bestämt att de ska gå på bio ihop. Den första överenskommelsen om att de båda ska gå på bio gjordes i ett samtal fem dagar tidigare. Filmen de ska gå och se börjar klockan 18 och visas på Filmstaden i centrala Göteborg. Vid tiden för det första samtalet är Ali hemma i Kortedala och Nadja är hemma hos en kompis, Jossan, i Frölunda. I samtalet bestämmer de, efter viss förhandling, att mötas i Brunnsparken klockan 17:30. I konversationen är det tydligt att de har använt denna plats som mötesplats förr, och att de bägge känner till den väl, som vi visat i avsnittet ovan.

Klockan 17:35 görs det andra samtalet av Nadja som har blivit försenad. Hon är vid Frölunda torg och säger att hon försöker få sin bror att skjutsa henne. Samtalet avslutas snabbt av Nadja genom att hon säger att hon ringer tillbaka. Ali beslutar att gå till Filmstaden och vänta istället. Fyra minuter senare, klockan 17:39, ringer hon upp igen och meddelar att hennes brors bil har gått sönder, men att hon är på väg. Ali föreslår att de ska träffas på Filmstaden istället, utan att säga att han de facto redan är på väg dit. Han lägger även upp en plan för om hon inte hinner dit i tid genom att säga att han lämnar biljetten hos biljettkontrollanten om han skulle gå in.

Klockan 17:57, det vill säga tre minuter innan visningen börjar, ringer Ali upp Nadja och säger att han går in och ger biljetten till personalen. Nadja säger att hon är vid Liseberg, varvid han uppmuntrar henne att skynda sig. Efter några minuter, klockan 18:00, ringer Ali Nadja igen. Ali säger åt henne att skynda sig till kön, han har uppenbarligen inte gått in som han sa i det föregående samtalet. Klockan 18:04 ringer Ali återigen Nadja, som säger att hon är på avenyn. Efter bara en minut, klockan 18:05, ringer han upp henne för fjärde gången under loppet av mindre än tio minuter, och säger att han står längst fram i kön och undrar var hon är.

Det sista samtalet i serien görs klockan 18:10 av Nadja som säger att hon är precis utanför Filmstaden. Avslutningen av detta samtal tyder på att de får syn på varandra, vilket vi även kontrollerat i intervju med Ali.

4.3.2.2 Kunskap utanför samtalen

Då vi i detta stycke även använder oss av kunskap utanför det som sägs i samtalet presenterar vi här en del av denna information, som täcker hela serien.

Samtliga samtal förs mellan två personer, Ali och Nadja. Därför är det intressant att få reda på lite mer om dom. Vi har redan kunskap kring Alis person, hur gammal han är och var han bor (se avsnitt 3.1). I intervjun frågade vi honom om hans kompis Nadja. Enligt Ali är Nadja 17 år gammal och bor någonstans i Frölunda. Hon umgås mycket med en kompis Jossan, som också bor i Frölunda, och han säger att hon inte är bra på att passa tider.

Kortedala, där Ali bor, ligger ca 8 kilometer från mötesplatsen i brunnsparken, norröver. Han väljer antagligen Brunnsparken som mötesplats då det är en knutpunkt i Göteborgs lokaltrafiknät.

Karta 1. Färdvägen Kortedala – Brunnsparken.

Nadjas hem ligger 11 km söder om Brunnsparken, någonstans i Frölunda. Vi använder här Frölunda torg som referens.

Karta 2. Färdvägen Frölunda torg – Brunnsparken.

4.3.2.3 Förhandling om mötesplats och tid. Samtal 1: 15:50

I excerptet nedan ser vi inledningen på interaktionen som kommer leda fram till att de båda lyckas träffa varandra och gå på bio tillsammans. Den första överenskommelsen om att de båda ska gå på bio gjordes i ett samtal fem dagar tidigare, men kan givetvis ha diskuterats via andra medier under denna tid utan vår vetskap. Ingen av de båda nämner att det är bio de ska på, utan hela konversationen bygger på att de delar en förståelse om vad det är de ska göra, och var.

Excerpt 24:

```
Ali : Okej (.) så kommer [du=  
Nadja: [ >Sa du<?  
Ali : =Klocka[n  
Nadja: [Ha?::  
Ali : Kommer du klockan fem sex över  
Nadja: A:
```

Ali söker bekräftelse på den tidigare överenskommelsen om att gå på bio genom att fråga Nadja om hon kommer och föreslå en tid. Hon svarar jakande, vilket sätter upp ett ramverk för de närmaste timmarnas aktivitet.

Efter att de båda uttryckligen är överens om att de ska träffas följer förhandlingar om när och var de ska ses. I excerptet nedan ser vi hur och om vad de kommer överens.

Excerpt 25:

```
Ali : E: kom: vänta här ska vi se här (0.4) kom kvart i sex  
nånstans  
Nadja: Nä halv sex  
Ali : >Halv< sex  
Nadja: >>Väntavänta<< (1.0) Nu:e: hon halv fyra  
Ali : A: men kom halv sex till: (0.3) n:+ var ska vi mötas (.) kom  
vid halv sex till u:e brunsparken då  
Nadja: M:
```

Ali inleder med att föreslå en tid, 17:45, men lämnar platsen öppen för tillfället genom att lägga till ett "nånstans". Nadja tycker tydligen det är i knappaste laget och föreslår 17:30. Anledningen till att han upprepar tiden är svårt att sia om, men Nadja verkar tolka det som att han ifrågasätter hennes förslag, så hon säger snabbt "väntavänta" och följer upp med att säga att klockan är halv fyra. Ali verkar dock nöjd med förslaget om att träffas halv sex och föreslår efter viss eftertanke Brunsparken som mötesplats. Nadja accepterar.

De har nu kommit överens om att mötas en bestämd tid på en bestämd plats, som de båda känner till väl, för att kunna uppfylla sin tidigare överenskommelse om att gå på bio ihop.

4.3.2.4 Försening. Samtal 2: 17:35

Det andra samtalet genomförs fem minuter efter att de skulle ha träffats. Nadja ringer till Ali.

Excerpt 26:

```
Ali : Kodjae:y (sv. Var är du?)  
Nadja: Hallå:  
Ali : Kodjae:y (sv. Var är du?)  
Nadja: Jag står fortfarande i Frölunda torg å försöker be min
```

brorsa å skjutsa mej
 (0.5)
 Ali : Va:?
 Nadja: >JAG försöker be min brorsa< å: skjutsa me:j
 Ali : Fan då
 (0.2)
 Nadja: A:

I den första delen av detta samtal pratar Ali persiska. Det han säger betyder ”Var är du?”. Om han är intresserad av exakt var hon är eller med frågan mer vill adressera varför hon inte är i tid är svårt att spekulera i. Nadja svarar inte på frågan utan säger istället ”Hallå”. Ali upprepar frågan, varpå Nadja berättar om sin situation. Hon säger var hon är och lägger in en tidsaspekt genom att inflika ordet ”fortfarande”, vilket tyder på att hon är väl medveten om att hon är sen. I samma mening berättar hon vad hon försöker göra åt saken. Ali reagerar genom att utbrista ”Va:?”. Det är oklart här om han gör det för att markera att han är missnöjd med hennes försening eller för att han faktiskt inte hörde vad hon sa. Nadja svarar med att återberätta den sista delen av hennes inledande mening. Då Alis replik är ”Fan då” blir det tydligt att han inte tycker om hennes olägenhet.

Vi fortsätter med resten av samtalet.

Excerpt 27:

Ali : Var är du nånsta:n[s?
 Nadja: [Jossan:!
 (1.0) (fnitter i bakgrunden)
 Nadja: Ha[::
 Ali : [Var ä du nånsta:ns
 Nadja: Frö:lunda: din dumme:r
 Ali : Tjadi: kadi: (sv. Varför blev du sen?)
 Nadja: Därför att jag skulle tro att jag fick skjuts men min brorsa
 håller antagligen på med nånting annat=
 Nadja: =bil[tävling eller nånting
 Ali : [A:sche:n ä:schau:= (sv. Okej din åsna)
 =(.) fa:n (xx) ska jag göra nu då
 Nadja: Va sa du? (0.2) Va sa du va:? Hm?
 Ali : Amen din rövhål du skulle komma hit he:hehe
 Nadja: Va:: (.) du <skriker>
 Ali : Kom+ vafa::n
 Nadja: Jag ringer de:j jag ringer de:j oke:[::j
 Ali : [Jaja hej
 Nadja: Hej

Ali går vidare och frågar var hon är, trots att hon ju sa det i början av samtalet. Samtidigt blir Nadja uppenbart störd av något i hennes närhet, man hör fnitter och hon skriker ”Jossan”, som är namnet på hennes kompis. Efter en kort paus säger hon ”Ha:” för att indikera att hon inte uppfattade var Ali sa. Han upprepar frågan. Nadja svarar att hon är i Frölunda, och lägger till ”din dummer” då hon ju redan har sagt detta. Ali blir irriterad och säger ”Tjadi: kadi:” på persiska vilket betyder ”Varför blev du sen?”. Nadja svarar att det var meningen att hon skulle bli skjutsad av en av hennes bröder, men att han ”antagligen håller på med nånting annat”. Man anar här att det var bestämt att hennes bror skulle skjutsa henne, men att hon inte vet vad han gör istället. Ali säger ”A:sche:n ä:schau:”, som på svenska betyder ”Okej din åsna” och fortsätter med att fråga vad han ska göra nu. Frågan är antagligen retoriskt ställd, för att indirekt klaga på Nadjas försening. Nadja blir upprörd av det Ali sagt och frågar snabbt och retsamt vad det var han sa. Ali svarar ”Amen din rövhål du skulle komma hit” och skrattar. Nadja svarar

med ett utdraget ”Va” och ”du skriker”. Ali påbörjar en mening men avbryter sig efter ”Kom” för att säga ”vafa:n”. Nadja har tröttnat och påtvingar effektivt en avslutning av samtalet genom att upprepa att hon ska ringa Ali. Ali låter uppgiven när han säger ”Jaja hej”.

Ali står och väntar i Brunnsparken som avtalat när Nadja ringer och informerar honom om hennes situation. I samtalet får Ali reda på att Nadja inte är i närheten av Brunnsparken, och att hon inte ens är på väg dit ännu. Hon försöker få skjuts av sin bror. Oavsett om hon får skjuts eller inte vet bägge parter att de nu har ont om tid, något som inte minst Nadja visar genom att påtvinga en avslutning av samtalet. Kanske för att kunna ringa sin bror och fråga var han håller hus. Man kan fråga sig varför hon inte redan gjort det, om tolkningen av att hon inte vet vad han gör är riktig. Det kan ju faktiskt vara så att han inte har någon mobiltelefon.

Det är intressant att beakta den information som Nadja ger tidigt i samtalet, som svar på Alis positioneringsfråga. Förutom att svara med sin position lägger hon även snabbt till varför hon fortfarande är i Frölunda och att hon försöker få hennes bror att skjutsa henne, i likhet med de resultat som Laurier presenterat.

I vår intervju med Ali fick vi reda på att han efter detta samtal tog beslutet att gå till Filmstaden för att vänta där istället, något han inte berättat för Nadja än.

4.3.2.5 Ändring av mötesplats I. Samtal 3: 17:39

När det tredje samtalet görs är Ali redan på väg till Filmstaden från Brunnsparken, dock utan att Nadja har kännedom om det. Nadja ringer, som hon sa att hon skulle i det föregående samtalet.

Excerpt 28:

Ali : Hallå
Nadja: Hallå::
Ali : Ja hallå (0.2) Schenedilkad[ja h:he: (sv. Nu är du verkligen sen)
Nadja: [Nej me+ (.) nej lyssna
Nadja: Ringbardon girkadju ame= (sv. Min bror är sen)
=hans bil är typ paj eller nånting
Ali : Va?
Nadja: Hans bil det har hänt nånting med hans bi:l
Ali : Aha[:
Nadja: [Han skulle skjutsa me::j och min andra brorsa är inte här han är i Kovelund
Ali : A fast hur ska du komma hit då?
(0.5)
Nadja: Jag e:: (.) på väg nu
Ali : <På väg nu> he:h: (0.2) hur lång tid detta ta elle (.) ey: kom till filmstaden oke:j (.) >å så en sak till< (.) om jag+ om jag går in och tar plats du vet jag ger min biljett till han killen som drar biljetterna:

Efter hälsningsfraserna säger Ali en mening på persiska som på svenska betyder ”Nu är du verkligen sen”. Nadja avbryter honom för att ge en förklaring. Hon inleder meningen på persiska med att säga ”Min bror är sen”, för att avsluta med ”hans bil är typ paj eller nånting” på svenska. Ali svarar med ”Va?”. Återigen vet vi inte om det är för att han har svårt att höra eller för att han vill visa att han är missnöjd med Nadjas försening. Nadja upprepar sista delen av hennes förklaring som Ali verkar acceptera med ett utdraget ”Aha”. Nadja fortsätter ändå ursäktas sig genom att berätta att hennes andra bror inte heller kan hjälpa henne. Ali är

uppenbart inte intresserad av anledningarna till varför hon är sen utan frågar istället hur hon ska ta sig till honom. Nadja svarar att hon redan är på väg, utan att specificera hur, eller var hon är. Ali reagerar genom att först härma henne, och sedan säga att hon ska komma till Filmstaden istället. Dessutom fortsätter han genom att säga att om han går in ger han biljetten till personalen på bion, så att hon kan komma in efteråt.

Förutsättningarna har ändrats drastiskt genom att Nadjas brors bil har gått sönder. Hon säger att hon är på väg till Ali, dock inte på vilket sätt. Han frågar inte heller, utan ändrar mötesplatsen till Filmstaden. Något som han effektivt redan gjorde efter förra samtalet, men först nu upplyser Nadja om. Nadja verkar tycka att det är en helt rimlig ändring, antagligen för att Filmstaden är närmare Frölunda än Brunnsparken, och att hon på så vis behöver färdas kortare sträcka. Något som givetvis är viktigt då hon redan är sen.

4.3.2.6 Ändring av mötesplats II. Samtal 4: 17:57

Det har gått nästan tjugominuter sedan det senaste samtalet, och det är bara tre minuter kvar tills filmen börjar. Enligt intervju med Ali är han inne i Filmstaden och ringer upp Nadja.

Excerpt 29:

Nadja: Hallo::
Ali : Nadja jag går in nu okej men jag ger biljetten till han
oke:j (.) var är du n[ånstans?
Nadja: [Okej
Ali : Var är du någonstans
Nadja: Ö:::: Liseberg
(0.6)
Ali : Okej okej Liseberg det är bra bra skynda på jalla jalla
(1.0)
Nadja: Hej
Ali : He:ä:

Nadja svarar med ett utdraget ”Hallo”. Ali går rakt på sak och säger att han ger biljetten till personalen på bion och går in. Direkt efteråt frågar han var hon är. Nadja svarar ”Okej” på den första delen, varpå Ali upprepar sin fråga om var hon är någonstans. Nadja tvekar en stund för att sedan säga att hon är vid Liseberg. Ali accepterar svaret och försöker uppmuntra henne till att skynda sig ännu mer. Nadja är tyst ett tag för att sedan avsluta samtalet med ett enkelt ”Hej”. Ali svarar uppgivet.

Ali tycker att han har väntat länge nog på Nadja och bestämmer sig för att gå in och sätta sig. Nadja verkar inte tycka att det är något fel med det utan svarar snabbt ”Okej” när Ali säger det till henne. Hon är antagligen mycket medveten om att det är knappt om tid, och att hon fortfarande inte är i närheten av Filmstaden. Det är värt att notera att hon tvekar en ganska lång stund innan hon säger att hon är vid Liseberg. Detta ger oss en viss anledning till att tro att hon kanske inte är där. Givetvis finns det flera möjligheter till denna tvekan. Ett tänkbart scenario är att hon inte är precis vid Liseberg, men ganska nära, och inte vet exakt vad just den plats hon är på heter. Hon väljer då att säga Liseberg för att alla i Göteborg vet var det ligger. Det finns givetvis också möjligheten att hon säger Liseberg för att få det att verka som att hon är närmare bion är vad hon i själva verket är. Detta för att hon i så fall skäms över att hon inte tagit sig dit i tid. Eller så beror helt enkelt hennes tvekan på att hon är koncentrerad på något annat samtidigt som hon pratar med Ali. Vilket som är fallet i detta samtal är omöjligt att bestämma utifrån den data vi har tillgänglig.

4.3.2.7 Ändring av mötesplats III. Samtal 5: 18:00

I det föregående samtalet gav Ali intrycket av att han just var i färd att gå in och ta plats i salongen. Det har gått tre minuter sedan det samtalet när han ringer upp Nadja igen.

Excerpt 30:

Nadja: Hallå ö: vilka platser sitter du på
(0.5)
Ali : Vadå vilken plats kom hit till kö:n
(0.8)
Nadja: Okej (0.2) [>och så en sak till<
Ali : [>Kom ner till<
Ali : Kom ner sen till kön jag håller på att gå in snart vafan
>>spring spring spring spring spring<< (0.4) >spring då för
fan< h:he:h
Nadja: Ö::[::~::~: (0.5) hä::~::~:j
Ali : [Amen spring h:he:he
(0.5)
Nadja: Hej
Ali : Hallå: h:eh

Nadja hälsar och frågar vilka platser de sitter på i samma tur. Ali kommer av sig lite av detta och tvekar en liten stund innan han svarar. Han förstår inte varför hon skulle fråga en sån sak och säger ”Vadå vilken plats kom hit till kön”. Nadja tvekar också, men svarar sedemera ”Okej”, och fortsätter med ”och så en sak till” som avbryts av att hon och Ali pratar i mun på varandra. Ali fortsätter och säger att han är på väg att gå in snart, och försöker stressa henne. Nadja gör ett utdraget ifrågasättande ö-ljud, varpå hon försöker avsluta samtalet genom ett väldigt utdraget ”Hej”. När hon inte får något svar säger hon ”Hej” igen och lägger på. Ali utbrister ett ”Hallå” och lägger till ett litet skratt.

Det är intressant att Ali inte alls har gått in i salongen utan fortfarande står i kön. Han har fortfarande hennes biljett och väntar alltjämt på henne, och gör allt för att försöka stressa henne. I detta samtal frågar han inte var hon är, kanske för att det ändå bara var tre minuter sedan de pratades vid senast. I de tidigare samtalen har Ali fått reda på var Nadja genom något hon sagt, eller så har han direkt frågat var hon är. I detta samtalet görs inga referenser till platser. Det är också intressant att se att Nadja försöker introducera något hon vill ha sagt genom att säga ”och så en sak till”, utan att hon får något mer framfört i samtalet. Ali avbryter henne och försöker, på skämt, hetsa henne genom att upprepade gånger säga till henne att springa. Nadja är uppenbart inte intresserad av att höra mer av det och väljer att avsluta samtalet utan att ha tagit upp vad det nu var hon försökte göra inledningsvis.

4.3.2.8 Dubbelriktad positionsförfrågan. Samtal 6: 18:04

Det är knappt fyra minuter sedan senaste samtalet när Ali ringer Nadja.

Excerpt 31:

Nadja: Hallå
Ali : Kodjae:y (sv. Var är du?)
(0.4)
Nadja: Ö::~::~:m::~: nånstans vid avenyn
(0.4)

Ali : Vad fan gör du vid avenyn heh:hehehhhh
 Nadja: Ja:: håller på å gå: (0.3) [mä fa+ (xxxxxxxxx)
 Ali : [SPRING SPRING hhhhhh
 Nadja: Var är du?
 Ali : Jag ä i filmstade:n (.) du gick fel igen va jag svär hhhh
 Nadja: Näj jag gick av
 Ali : Spri[ng då
 Nadja: [Jag komme:r (.) >Ba ba a!< He:::j:
 Ali : Vadå jä
 (0.3)
 Nadja: <Hej he[j hej>
 Ali : [He:j

Ali frågar var hon är på persiska. Nadja tvekar länge innan hon säger ”nånstans vid avenyn”. Ali svarar ”Vad fan gör du vid avenyn” och skrattar väldigt. Nadja svarar att hon går, varpå Ali skriker åt henne att springa. Nadja frågar lustigt nog var Ali är, som svarar att han är i Filmstaden och lägger till ”du gick fel igen va jag svär”. Nadja svarar ”Nä j jag gick av” och refererar antagligen till en spårvagn. Ali fortsätter att hetsa henne till att springa varvid Nadja blir irriterad och säger att hon kommer och försöker avsluta samtalet genom ett utdraget hej. Ali accepterar inte detta utan säger ”Vadå jä”, varpå Nadja pausar en liten stund för att säga tre utdragna hej i följd. Ali uppfattar Nadjas avsikt att avsluta samtalet och säger också hej.

Här har vi återigen ett exempel där Ali frågar var Nadja är. Anledningen till att han frågar kan vara att han verkligen vill veta, eller så är frågan av mer retorisk natur med en tydlig undermening. Hans syfte är i så fall att påpeka för Nadja att han väntar, och har väntat en längre tid, och att det är bäst att hon skyndar sig. Oavsett vilket Ali egentligen menar, eller kanske båda, så svarar Nadja här på frågan med sin nuvarande position, dock först efter en lång tvekan. Detta kan tyda på att hon inte är helt ärlig här, i enlighet med vad som diskuterats i samtal 5.

4.3.2.9 Ändring av mötesplats IV. Samtal 7: 18:05

Ali är uppenbart stressad av att klockan är fem minuter över sex och att Nadja ännu inte är på plats. Han ringer upp henne igen redan efter en och en halv minut, kanske för att hon så tydligt påtvingade det förra samtalets avslutning.

Excerpt 32:

Nadja: h:: ha?
 Ali : hö[:j jag står <längst fram i kön> före+ (.) fan jag står=
 Nadja: [Hhhh:ha haha:h
 Ali : =längst fram i kön okej bara spring fram
 Nadja: Okej okej
 Ali : Var är du nu?
 Nadja: Nä:: jag är på väg he[::::~:~:j:: hhhhh
 Ali : [>>Var är du var är du<<
 Ali : Säg var du är nånstans h
 Nadja: hh:: (.) alltså ja: jag håller på att gå av spårvagnen
 Ali : Av spårvagnen? vafan sna+ när hoppade du på hh
 (0.3)
 Nadja: A:men ne:j ababa! (sv. lägg av)
 Ali : Nä::[:
 Nadja: [Jag kommer jag kommer [jag kommer
 Ali : [Jajaja

Nadja svarar väldigt oortodox genom att skratta litet och avsluta med ett stigande ”Ha”, som för att markera en fråga. Ali säger att han står längst fram i kön, medan Nadja fortsätter att skratta. Ali upprepar att han står längst fram och uppmanar henne att springa ”fram” till honom, som att hon skulle ha varit längre bak i kön. Nadja svarar ”Okej okej”, varpå Ali frågar var hon är. Nadja säger ”Nä:: jag är på väg” och lägger till ett tydligt utdraget hej, för att avsluta samtalet. Ali accepterar inte detta och frågar mycket snabbt var hon är två gånger i följd, sedan säger han i normaltakt ”Säg var du är nånstans”. Nadja skrattar och svarar att hon är på väg att gå av en spårvagn. Ali blir överraskad och undrar när hon gick på vagnen, varpå Nadja blir irriterad av hans frågor och säger ”A:men ne:j ababa!”. Den sista delen i meningen är på persiska och har en ungefärlig betydelse av ”Lägg av”. Ali blir kanske lite paff och svarar med ett utdraget ”Nä”, samtidigt som Nadja fortsätter och upprepar tre gånger att hon är på väg. Efter två upprepningar säger Ali lite uppgeivet ”Jajaja” och samtalet bryts.

Ali inleder med att uppdatera sin position hos Nadja genom att säga att han är längst fram i kön. Han lägger också till att det bara är att springa ”fram”, som att antyda att hon skulle vara i lokalen, eller till och med stod och köade längre bak. Genom att säga så förmedlar Ali att, när hon väl kommer till Filmstaden, ska tränga sig fram till honom. På så vis kan man se hans uttalande som en specialisering av mötesplatsen ”Filmstaden” och i sin tur ”Kön”, som har refererats till tidigare.

När Ali frågar var Nadja är verkar hon mycket motvillig till att svara. Efter första frågan försöker hon abrupt avsluta samtalet genom att säga att hon är på väg och ett mycket utdraget ”Hej”. Detta är dock inget som Ali anser sig behöva respektera utan han frågar kvickt igen. Nadja blir tvungen att säga någonting, men hon är fortfarande mycket diffus och avslöjar bara att hon håller på att gå av en spårvagn, utan att säga var. Ali förstår uppenbart inte var hon är, och undrar när hon hoppade på en spårvagn. Han vet sedan det föregående samtalet att hon befinner sig på avenyn och att hon då, för mindre än två minuter sedan, färdades till fots. Nadja tycker tydligt inte om Alis frågor och säger åt honom att lägga av och forcerar sedan en snabb avslutning av samtalet. Nadja känner sig antagligen mycket stressad över Alis täta samtal och hans frågor. Det är möjligt att hon inte varit helt ärlig över sin position i de tidigare samtalen, för att få det att verka som att hon kommit längre än hon i själva verket gjort, vilket gör det svårt att ge en ny trovärdig angivelse nu.

4.3.2.10 Lokal positionering. Samtal 8: 18:10

Det sista samtalet i serien görs av Nadja fem minuter efter det föregående. De är nu tio minuter sena till visningen.

Excerpt 33:

Ali : Va ä du nu då?
Nadja: Ja e: >precis utanför<
Ali : Men kom in: för fa:n hh
(0.5)
Nadja: Jag ska jag ska
Ali : Alltså du kan inte bara m+
(0.8) (nått ljud i bakgrunden)
Nadja: Va?
Ali : Ropa du min namn

Ali är vid det här laget uppenbart irriterad av Nadjas försening, som nu uppgår till 10 minuter. Han struntar helt i att hälsa på något sätt när han svarar, utan frågor rakt ut var hon håller hus.

Hon svarar att hon är precis utanför, varvid Ali säger åt henne att komma in. Nadja säger att hon ska. Ali inleder en mening men avbryter den mitt i. Det blir en paus och sedan hörs ett otydligt ljud i bakgrunden. Nadja säger "Va?" för att markera att hon inte hörde allt. Ali svarar med "Ropa du min namn" varpå samtalet bryts.

Nadja ringer när hon är precis utanför biografen, vilket kan tyckas vara lustigt. Antagligen är det för att ta reda på var Ali är, han har ju ändrat mötesplatser flera gånger förut. Medan de pratar i mobilen träffar de på varandra. I intervjun sade Ali att han fick syn på Nadja längst bak i kön.

Avslutningsvis kan vi säga att det framkom i intervjun med Ali att de han in i salongen innan reklamen var slut, och sålunda missade Ali och Nadja inget, som Ali själv uttryckte det, av vikt.

4.3.3 Koordineringens faser

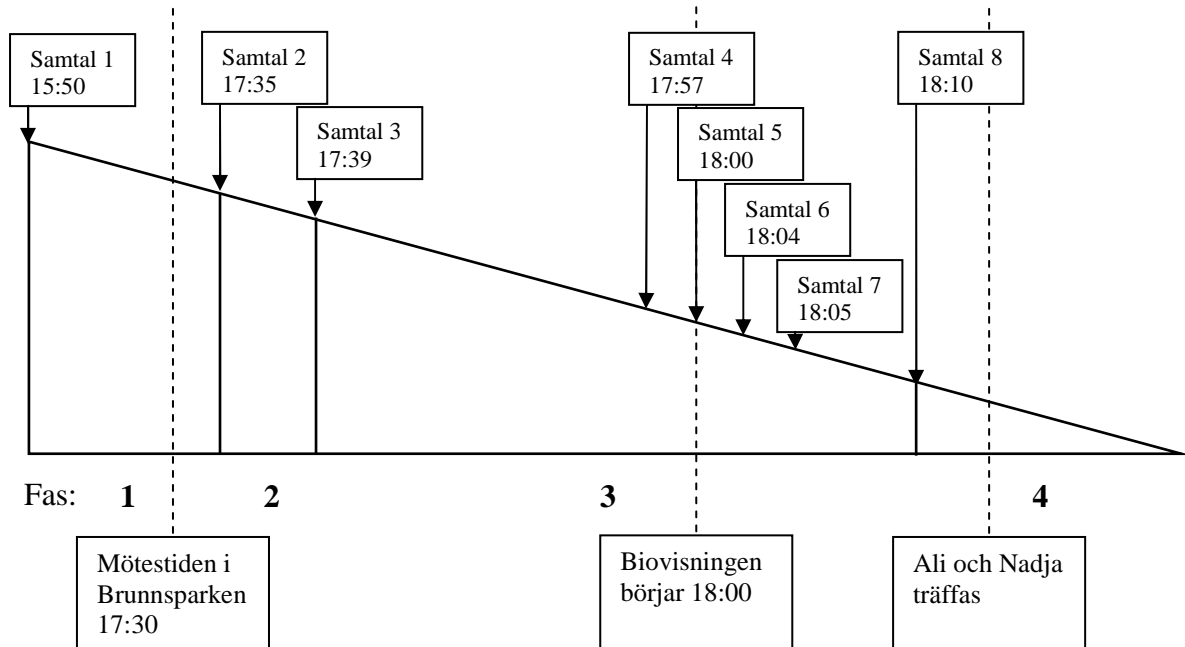
Vad vi sett är ett exempel på mobil koordinering av en gemensam aktivitet där interaktionen oftast är instrumentell i sin natur. I processen används mobiltelefonen flitigt, och många olika faser av koordinering skildras, med olika karakteristik.

Vissa av faserna i de samtal vi analyserat har ibland överlappat varandra.

1. *Planering.* Parterna kommer överens om en tid och plats att mötas. Samtal 1 i serien samt de båda samtalen i första stycket täcks av denna fas.
2. *Försening.* En part har blivit försenad, och meddelar detta. Båda två initieras av den försenade parten, som direkt i samtalen redogör för sin situation genom att avslöja sin position, anledningen till förseningen och en handlingsplan. Samtal 2 och delvis samtal 3 utgör i vår serie denna fas.
3. *Progressiv mötesplatsändring.* Mötesplatsen omförhandlas i realtid. Syftet är att så snabbt som det går träffas, och resulterar ovan i att bägge parterna är mobila. Karakteristiskt i våra samtal är att det är den väntande parten som initierar dessa samtal, och att denne är mycket frågvis över var den sena parten är. Den sena parten är inte alltid villig att dela med sig av denna information, och är ibland väldigt vag i sina svar. De sedvanliga formerna av identifikation, inledning och avslutning (som beskrivs i avsnitt 4.1) beaktas inte alltid. Samtalen 3-7 utgör denna fas i serien ovan.
4. *Lokal positionering.* Den sena parten ringer för att meddela att den har nått den senast avtalade mötesplatsen, för att underlätta lokaliseringen av varandra på plats. Det sista samtalet i serien ovan utgör denna fas.

I dessa faser finns tydliga referenser till delar av de fyra typer av *micro-coordination* som Ling & Yttri (1999) definierade. Den andra fasen motsvarar deras begrepp *softening-of-time*, den tredje fasen motsvarar tydligt deras tredje typ med dess progressiva omförhandling av mötesdetaljer och den sista fasen matchar deras fjärde typ med dess koordinering i en lokal domän. Deras första typ, omdirigering under resa, finns på sätt och vis inbakad i vår tredje fas, progressiv mötesplatsändring.

Intressant att påpeka är att den vanliga frågan i dessa samtal inte är ”Vad gör du?”, som har presenterats ovan, utan istället ”Var är du?”. Detta kan direkt härledas till att man i dessa samtal vet vad den andra personen gör, och därför specificerar frågan. Frågeställningen kan också tolkas som ”Varför är du inte här?”, vilket används för att stressa den försenade parten.

Den första fasen är väldigt okomplicerad. Den är praktiskt taget oberoende av vad parterna för tillfället befinner sig, i vårt fall ovan är det hemma hos sig själv respektive hos en kompis. Den är också oberoende i tid. Initieringen av koordineringen kring mötet skulle lika gärna kunna ha gjorts en lång tid innan den avtalade tiden. I vårt fall har aktiviteten diskuterats, utan detaljer, redan fem dagar tidigare. Men man kan givetvis tänka sig mycket längre tidsperioder.

Den andra fasen uppstår på grund av någon oplanerad komplikation. I fallet ovan är det en bil som gått sönder, vilket leder till att den sena parten inte kan ta sig till den avtalade mötesplatsen till utsatt tid. I vår serie genomförs detta samtal fem minuter efter mötestiden, men man kan givetvis tänka sig att det skulle kunna ha genomförts även innan den utsatta tiden, om hon redan då vetat om att det uppstått en komplikation. I samtalet läggs snabbt situationen fram, med relevanta data som position, anledning till förseningen och en rudimentär handlingsplan. Namnet på denna fas är något missvisande då den ena partens förhinder kan vara av sådan typ att den omöjligt kan ta sig till det avtalade mötet. Då är inte fallet en försening, utan snarare en inställning av den gemensamma aktiviteten. Denna situation kan också uppstå om mötestiden inte är ”mjuk”, utan den avtalade aktiviteten representeras av en hård deadline¹⁴.

Den tredje fasen utgör den mest dynamiska av de fyra faserna. De båda parternas syfte i denna fas är att sammanstråla någonstans och genomföra den planerade aktiviteten. I fallet ovan är mötesplatsen inte den samma som platsen aktiviteten är bunden till, vilket leder till att de raskt ändrar mötesplatsen. Koordineringen sker i vad man kan säga vara realtid, det vill säga man

¹⁴ En hård deadline innebär en tidpunkt som för en given aktivitet innebär att det inte längre är möjligt att utföra/genomföra aktiviteten. En mjuk deadline representerar en tidpunkt som det är fördelaktigt om aktiviteten utförs innan, men det fortfarande är intressant att utföra även efter. I vår serie ovan ses tiden då filmen börjar som en mjuk deadline då det fortfarande är möjligt att smita in efter den startat.

försöker så snabbt som går träffas. Det är tydligt att det här är den part som var på mötesplatsen i rätt tid som för interaktionen, genom att initiera samtliga av samtalen. Mot slutet av fasen är den sena parten uppenbart irriterad över alla samtalen, och undviker att svara på frågor om sin aktuella position. Formerna för identifikation och inledning som beskrivits tidigare följs väldigt löst. Troligen på grund av att man använder nummerpresentatör och att man har en känsla av att man behandlar ett ämne, genom samtliga samtalen, vilket leder till att man inte behöver introducera ämnet, som vi tidigare sett att Button (1991) har identifierat i fasta samtal mellan parter som har ett pågående ärende gemensamt.

Seriens fjärde fas är väldigt kort, då de båda parterna snabbt hittar varandra. Om det hade varit svårare skulle man kunna spekulera i att de använt mobiltelefonen för att ytterligare positionera sig i lokalen. Nu sker detta endast genom att Nadja säger att hon är utanför och går in, varvid Ali vet att han ska titta mot ingången. Vilket givetvis är intressant i sig.

Det är intressant att notera vikten av tillgänglighet till mobiltelefoni, eller annan mobil interaktionsteknologi, i koordineringens olika faser. Det är endast den första fasen, planeringen, som fungerar tillfredställande utan mobiltelefon. De övriga, och det är kanske som tydligast i förseningsfasen och när de progressivt ändrar mötesplaner, är i grunden beroende av möjligheten till mobil interaktionsteknik. Utan denna tillgång skulle det ha varit omöjligt för Nadja att meddela Ali om att hon blev sen. Det skulle ha varit omöjligt att ändra mötesplatsen och att progressivt uppdatera varandras position. Spekulativt skulle man kunna säga att Ali skulle ha fått stå kvar i Brunnsparken antingen tills Nadja kommit dit, eller tills han tröttnat. Om han tröttnat och beslutat sig för att bege sig till biografen skulle han varit tvungen att göra detta utan att uppdatera Nadja, som då skulle komma till Brunnsparken helt i onödan. Dessutom skulle hon inte ha något sätt att veta om Ali varit där och väntat, eller om hon kanske borde stå kvar och vänta. Utan mobiltelefonen skulle alla dessa osäkerheter ha kunnat leda till att Nadja och Ali helt missat filmen.

5 Designimplikationer

Baserat på de upptäckter som presenterats i föregående avsnitt framlägger vi här sex stycken implikationer för design av mobila positioneringstjänster.

- Basera positioneringsinformation på platsbegrepp
- Ge möjlighet till att koppla information kring tillgänglighet till positioner
- Utnyttja gemensam förståelse av plats
- Positionering ska synas hos den som positioneras
- Möjliggör undanhållande av position
- Olika situationer kräver olika typer av positionering

Det är viktigt att poängtera att människan redan nu med hjälp av talet kan förmedla position och att genomföra koordinering på ett framgångsrikt sätt, och att det inte på något sätt alltid är eftersträvansvärt att försöka ersätta denna process med en mobil positioneringstjänst.

5.1 *Basera positioneringsinformation på platsbegrepp*

När människor talar om platser och sin egen position använder de, som vi visat ovan, ofta referenser som ”i skolan”, ”hemma” och ”på tåget”, det vill säga termer som de delar en gemensam förståelse kring. Människor vill, och är bäst på att, relatera till platser på detta sätt. Detta presenterar ett stort problem när man designar en positioneringstjänst. Att säga att någon är hemma ger mycket mer information än att säga att den samme befinner sig på Vasagatan 20, eller ännu tydligare, om man skulle ha presenterat en koordinat plockad från till exempel en GPS-enhet.

Positionering arbetar tekniskt med något koordinatsystem, som inte är en lämplig form att presentera positioneringsinformation på för människor. I Telias FriendFinder presenteras inte denna rakt av, utan bearbetas till en form där man får reda på hur långt bort personen är, en uppskattad gatuadress (om det finns någon) och ort.

Vårt förslag är att ta denna process steget längre genom att ge användaren möjlighet att själv ge vissa koordinater ett namn. På så sätt skulle användaren kunna ”tagga” (märka) upp de platser han vet med sig att han är ofta på, som till exempel ”hemmet” och ”skolan”. Denna information skulle sedan bifogas när någon positionerar en person, om det finns någon som applicerar. Det blir givetvis svårt att åstadkomma namn på vissa platser man är på, kanske tydligast i fallet när man är ”på tåget”, men det kan ändå förväntas vara ett populärt inslag i en tjänst i många fall.

5.2 *Ge möjlighet till att koppla information kring tillgänglighet till positioner*

Vi har observerat att informationen kring plats, tillgänglighet och aktivitet ofta kopplas samman i tal. Det kan dock vara mycket svårt, om inte omöjligt, att härleda någons tillgänglighet baserat endast på den ganska fattiga information som ges av en mobil positioneringstjänst (även hos en tjänst som baseras på vår första designimplikation).

Därför kan det vara praktiskt att kunna koppla information kring ens förmodade tillgänglighet på olika platser. Tänkbara exempel är att man anger, via ett webbgränssnitt, att man är tillgänglig för samtal och SMS när man är hemma, men endast SMS när man är i skolan. En

rimlig utveckling är att man ges möjlighet att knyta tillgängligheten till tiden på dygnet. Så att man till exempel kan ange att man är tillgänglig i hemmet (om man är hemma givetvis) mellan klockan 8 och klockan 23. När sedan någon positionerar en via tjänsten skulle eventuell information om tillgänglighet som knutits till den plats man befinner sig på bifogas med positionen.

Det är dock viktigt att poängtera att det kan vara svårt att definiera regler som alltid stämmer överens med ens verkliga situation, särskilt ifall man inte har en mycket välplanerad tillvaro.

5.3 Utnyttja gemensam förståelse av plats

En viktig aspekt i de studerade samtalen är användandet av gemensam förståelse för att beskriva olika situationer, och då även platser. En karakteristisk sak för detta fenomen är att den är hårt knuten till de personer som delar förståelsen, för andra människor kan det vara mycket svårt att relatera till de begrepp som används. För de invigda, som använder samma begrepp, är det dock ett mycket kraftfullt verktyg.

Det är uppenbart att det vore intressant att utnyttja gemensam förståelse av plats i en positioneringstjänst. Därför förslår vi en utökning av den information vi föreslagit i de tidigare designimplikationerna genom att ge möjlighet till att individanpassa informationen. Detta ger att en persons mor kan få informationen "Hos en kompis" när hon positionerar sin son, medan sonens kompisar kan få en förfinad beskrivning som till exempel "Hos Anna". I detta fall används individanpassningen för att sonen förväntar sig att hans mor inte har en aning om vem Anna är. Man kan även tänka sig att det finns tillfällen när personer vill dölja vissa gemensamma begrepp för grupper av dennes bekantskapskrets för att det kan vara av känslig natur. Som mannen i 50års åldern som med sin fru delar informationen "Urologen", men med alla andra delar "Kiropraktorn".

5.4 Positionering ska synas hos den som positioneras

I den serie av samtal som observerats i ett mobilt koordineringsperspektiv är det tydligt att samtalen har ytterligare funktion än att enbart erhålla information kring den andres position. Genom att upprepade gånger ringa den försenade parten stressas denne effektivt och ges tydligt intrycket av att det är angeläget för den första parten att de träffas så snart som går. I flera fall returneras efter besvarandet frågan om position till den initierande parten.

Det vore därför ett misstag att designa en positioneringstjänst där den som positioneras inte erhåller någon notifikation om att en förfrågan kring position har utförts av någon av dennes vänner. Det skulle även vara intressant att i denna notifikation bifoga den initierande partens nuvarande position. Detta för att understryka att positionering, i alla fall i ett koordineringsperspektiv, inte är en enkelriktad handling.

Vidare kan man spekulera i att en tjänst som notifierar om positioneringar bättre stödjer opportunistiska möten och aktiviteter, genom att den ger möjlighet till den tidigare ovetande parten att initiera en konversation. Som vi har visat ovan så är det inte alltid enkelt att dra slutsatser om tillgänglighet utifrån information om position, vilket lätt skulle kunna leda till att man trots att en vän befinner sig i ens närhet väljer att inte ta ytterligare steg för att inleda en konversation. Notifikationen kan då ses som ett uttryck över att vilja hitta på något gemensamt och kan utnyttjas till att starta en dialog från båda hållen. Som visats ovan kan man faktiskt vara intresserad av att konversera trots att man sitter på körskolan och pluggar teori.

5.5 Möjliggör undanhållande av position

Det är väldigt tydligt i den tredje fasen i koordineringsserien som beskrivits i avsnittet ovan att den försenade parten inte alltid är villig att dela med sig av information kring sin position. Vid något tillfälle tycks det till och med som att hon ljugar om, eller i alla fall förskönar, den aktuella positionen, i syfte att få det att verka som att hon kommit längre än hon i själva verket har.

Därför är det mycket viktigt att ge användare av ett positioneringssystem möjlighet att förhindra att information om dennes position tillhandahålls. Som vi har observerat svänger viljan att inte lämna ut sin position ibland snabbt, tydlig exemplifierat mellan den andra (förseningen) och tredje fasen (progressiv mötesplatsändring) i serien. Det är sålunda viktigt att det är enkelt att göra sig hemlig, och att återställa till normalläget. Tänkbart är att man endast vill vara hemlig för en specifik person, vilken skulle kunna leda till att man ges möjlighet till att specificera detta.

Hur man ska hantera viljan att då och då försköna (ljuga om) sin position är svårare rent praktiskt, men det är tydligt att det kan vara en viktig detalj i en positioneringstjänst, då människor tenderar att ägna sig åt försköning av verkligheten i det vardagliga livet. En tanke är att låta den som positioneras, i kombination med att han notifieras om att någon försöker erhålla information kring hans position (som beskrivet i föregående designimplikation), förändra positionen direkt genom att ge en ny koordinat. Ett annat sätt är att ändra upplösningen på den information som ges. Till exempel skulle man kunna tänka sig att det finns ett par olika nivåer på detaljupplösningen i en positionering. Det skulle ge möjlighet till att den som positioneras bestämmer att endast ge information på en nivå som innehåller aktuell ort, och utelämnar mer specifik information om vilken stadsdel eller adress som är aktuell.

5.6 Olika situationer kräver olika typer av positionering

Det är tydligt att det finns flera olika upplösningar på den information som tillhandahålls i samtalen vi studerat, som tydligt exemplifieras av skillnaderna mellan de tre första och den sista fasen i koordineringsserien ovan, lokal positionering. När den sena parten kommer fram till mötesplatsen ringer hon upp den första parten för att meddela att hon är i faggorna, så att han håller utkik efter henne.

I detta fall skulle inte de mobila positioneringstekniker som finns idag kunna hjälpa till, de har inte den upplösningen som behövs här. FriendFinder skulle till exempel ha returnerat att avståndet mellan parterna är 0.0 kilometer. Däremot skulle en lösning som den som presenterats inom Hummingbird-projektet (Holmquist et al, 1999) vara möjlig. Om dess funktionalitet skulle inkluderas i mobiltelefonen skulle de båda parterna notifieras om att de är i närheten av varandra och kunna hålla utkik.

Det som skulle dock vara eftersträvansvärt här med en teknik som ger möjlighet till positionering i realtid och med ganska hög upplösning, men med kort räckvidd. Med tillgång till denna skulle man kunna framställa en enkel kompass som visar på riktning mot den andra parten. Detta innebär en lösning som är ganska lik Hummingbird, men med den viktiga detaljen att man kan se i vilken riktning den andra personen finns.

6 Diskussion

I detta avsnitt kommer vi att föra en vidare diskussion kring uppsatsen. Vi diskuterar svagheter och metodval, resultat och designimplikationer.

6.1 Kvantitet & validitet

Vi har i studien använt oss av två informanter, och man kan fråga sig om detta är en tillräcklig grund för en studie. De flesta CA-studier bygger på data från väldigt få informanter och detta anses inom området vara tillräckligt. Enligt Sacks (1984) finns ett universellt "maskineri" bakom mänskligt tal som vi kan få glimtar av genom att titta på enskilda utdrag ur verkligheten. I studier som tittat på skillnader och likheter mellan olika länder visar det sig också att, även om orden skiljer sig, så är sekvensen i samtalen lika. (Lindström 1994) Detta tyder på att man kan utläsa delar av detta maskineri, även om data hämtats från få personer.

Något som märktes tydligt i samtalen är att ungdomarna använder många ord och uttryck som vi själva var obekanta med. Det fanns också en speciell jargong mellan våra informanter och deras kompisar. Denna jargong kunde variera mellan olika personer även inom kompisgrupperna. Man kan därför ställa sig frågan om de resultat vi presenterar är unika för de ungdomar vi tittat på och inte generaliserbara. I fråga om detaljer i samtalen kan detta till en viss grad stämma. Det kan också vara så att vissa aspekter kring plats eller mobil koordinering varierar mellan ungdomar och andra grupper. Detta är något som är svårt att svara på och som behöver utredas i framtida studier. Slutsatserna i stort kan dock, som ovan nämnts, anses vara generaliserbara då det är mönster och sekvenser i samtalen vi analyserar som är mycket grundläggande för det mänskliga språket.

Vi spelade understudiens sex veckor in sammanlagt 450 samtal. Vi insåg snabbt att denna mängd data blev ohanterlig och därför transkriberade och analyserade vi endast 60 av dessa samtal. Det kan argumenteras för att vi borde ha använt en större mängd av våra data, men tidsramen för arbetet medgav inte detta. Vi märkte också att det i det närmaste hade varit överflödigt att använda fler transkriptioner för att reda ut de aspekter vi tittade på. CA kräver inte så stort urval. Det är dock möjligt, och troligt, att det finns mer att hämta i de data vi samlat på oss, och ännu inte hunnit titta på i detalj.

6.2 Inspelning & integritet

Man kan naturligtvis se problem med att spela in telefonsamtal då det kan kännas integritetsinskränkande och konstlat att samtala när man vet att man spelas in. Detta är också något som till viss grad kan påverka resultatet. Vi märkte att de första samtalen ofta blev lite konstlade men att informanterna och deras samtalspartners vände sig och pratade mer obehindrat och avslappnat efter ett par dagar. En viktig aspekt på CA är att man tittar på sekvensen i samtalen och hittar mönster. Dessa omedvetna mönster är grundläggande i det mänskliga språket och är mycket svåra att ändra på, även om man försöker.

Då vi instruerade samtliga informanter att meddela sina samtalspartners i förväg att samtalen spelades in förutsatte vi att de skulle vara medvetna om detta. Dock hände det att alla inte kunde bli underrättade i förväg varpå detta fick ske i de inspelade samtalen.

I de flesta samtal med samtalspartners som inte i förhand var medvetna om att de spelades in uppstod en diskussion kring inspelningsindikatorn. I något fall valde informanterna att ta bort

samtal där samtalspartnern inte godkände inspelning. I något fall valde vi själva att ta bort ett samtal, då en av parterna sa i samtalet att han/hon inte godkände inspelning.

Under de kompletterande intervjuerna diskuterade vi de etiska aspekterna kring inspelning. Informanterna sa då uttryckligen att de inte kände sig kränka av att bli inspelade, snarare verkade de tycka att det var roligt. En av informanterna uttryckte att han tyckte han lät 'fånigt' inspelad. Vi hörde även exempel på detta i samtalen där en tjej argumenterade att hon inte ville spelas in då hennes röst skulle låta fånig. Kanske liknar detta den motvilja att bli fotograferad som många känner.

En annan aspekt som diskuterades var möjligheten att i efterhand lyssna på samtalet och på så vis kunna "bevisa" vad som sagts och inte sagts. Detta tyckte någon kändes obehagligt medan någon annan menade att det var bra i det läge det blev dispyt om vad som sagts och inte. En intressant aspekt på detta är huruvida ett muntligt avtal är juridiskt bindande. Företag har börjat använda inspelade telefonsamtal för att knyta avtal, istället för att skicka ut ett papper för underskrift. Följaktligen kan de vid konflikt visa upp ett inspelat samtal istället för ett underskrivet papper.

6.3 Teknikens påverkan

En teknisk aspekt som är viktig att tänka på är inspelningsindikatorn, det "pip" som regelbundet hörs i båda ändar av samtalet. Denna signal påminner konstant om att inspelning pågår, vilket säkert påverkar hur naturlig situationen känns för parterna. Tänkbart är att vissa ämnen undviks då båda parter vet att inspelning pågår. Våra informanter sa dock vid intervjuerna att de slutade tänka på signalen efter ett par dagar till en vecka. Vi märkte även att det förekom mycket diskussion och frågor kring signalen den första veckan, men att detta avtog efter hand.

En tänkbar aspekt på studien är att informanterna ringer mer för att de har en ny telefon. Det är även tänkbart att de ringer mer, just för att de deltar i en studie och vill bidra så mycket som möjligt. Detta är svårt för oss att avgöra, och i intervjuerna sa en av personerna att han ringde något mer än vanligt. Vi anser dock att det inte spelar någon roll för resultatet då vi inte är intresserade av antalet samtal eller gör någon annan typ av kvantitativ studie.

Som följd av att försökspersonerna tilldelats en ny mobiltelefon uppstod i samtalen diskussioner om denna nya spännande utrustning. Detta är dock något som kan antas naturligt då mobiltelefoner generellt är ett populärt ämne att prata om bland ungdomar. Vi märkte att personerna vi studerade gärna diskuterade teknik och mobiltelefoner med oss och sina vänner.

6.4 Val av metod

"If the problem with post-structuralist analysis is that they rarely focus on actual social interaction, then the problem with conversation analysis is that they rarely raise their eyes from the next turn in the conversation, and, further, this is not an entire conversation or sizeable slice of social life but usually a tiny fragment." (Wetherell 1998)

Traditionell CA handlar om att analysera sekvensen i samtal. CA-forskare är egentligen inte intresserade av vad som sker i miljön runt omkring samtalet. Kontexten kring samtalet anses inte vara intressant då det är transkriptionen som är det centrala för en CA-forskare. Vår studie

handlar om mobiltelefonanvändning och design av tjänster, mer än renodlad CA. Vi kände därför att vi behövde komplettera data från de inspelade samtalen med intervjuer med informanterna för att reda ut mer om kontexten kring samtalen. Exemplet ur avsnittet ”mobil koordinering” hade varit tämligen svårt att reda ut utan att bry sig om kontexten kring samtalen. Samtalsserien utspelar sig över tiden på ett antal olika platser och parterna omförhandlar mötesplats, stressar varandra och ljuger om var de är. Ett annat exempel är då det i vissa samtal förekommer en del persiska uttryck. Under analysen skrev vi ner dessa, ungefär som de låter, utan att förstå vad som sades. Genom intervjuerna fick vi fram dess betydelse, vilket berikade materialet. Trots att samtalen är den huvudsakliga datakällan skulle slutsatser endast baserade på transkriptionerna av dessa inte givit det resultat som vi fick av kombinationen med kompletterande intervjuer.

Det sätt som vi utnyttjat CA för mobiltelefonforskning är ett försök att experimentera med kombinationer av flera metoder. Det centrala är att man kan se världen ur olika synvinklar och därmed få fram olika aspekter. CA är ett grundläggande sätt att se på mänskligt tal och social interaktion, och därigenom kan man få fram mycket kunskap om människor och världen.

6.5 Teknisk lösning

Vår tekniska lösning för att kunna utföra studien innebar implementering av en mjukvara som automatiskt spelar in alla mobiltelefonsamtal. Tidigare tekniska lösningar som använts för inspelning är ett head-set och mini-disc kopplad till telefonen (Weilenmann, *under publicering*). Vi anser att vår lösning är den överlägset smidigaste hittills. Det finns dock ett par aspekter som kunde förbättras.

Minneskapaciteten i telefonen var begränsad. Med 2-3 Mb tillgängligt minne måste vi tömma telefonen regelbundet. Detta löstes i vårt fall genom att vi tog med oss en bärbar dator och flyttade över ljudfilerna på plats. Vi lyckades komprimera ljudet såpass att en veckas samtal rymdes i telefonen. Önskvärt hade varit att minnet hade varit så stort att en hel studieperiod på fyra till sex veckor kunde rymmas. Detta är också ett övergående problem då nya telefoner är på gång med mer minne och utökningsmöjligheter genom användning av minneskort. Man skulle då kunna ge informanterna flera minneskort så de själva kan byta när minnet fyllt, och en sådan studie kunna fortgå i månader.

Då telefoner med SymbianOS precis börjat dyka upp på marknaden blir studien relativt kostsam eftersom det inte är så troligt att de man vill studera äger en sådan telefon. I vårt fall var vi tvungna att låna ut telefoner till informanterna. De största mobiltefontillverkarna som Nokia, Ericsson, Siemens och Samsung har valt att satsa på Symbian och därmed kommer fler och fler telefoner med SymbianOS dyka upp på marknaden. Detta öppnar många spännande möjligheter för Autorecordern i fråga om forskning och nöje.

6.6 Identifikation & igenkänning

Våra resultat från ”Sekvensen i mobiltelefonsamtal” visar att ungdomarna i våra studier inte identifierar sig med namn, till skillnad från Lindströms analys av samtal över fasta telefoner. En tänkbar orsak är att vi tittat på ungdomar, medan Lindström tittat på människor i olika åldrar. Kanske är det så att ungdomar har en mer informell jargong där det till och med anses fånigt att identifiera sig med namn. Kanske är det så att nummerpresentationen är orsaken till denna skillnad. Vi föreslår i vår analys av identifikation och igenkänning att det finns en skillnad på samtal gjorda mellan vår informant och hans nära vänner och samtal mellan honom och hans

tränare. Detta tyder på att det delvis är jargongbetonat, men vi har även data ur intervjuerna på att informanter säger sig svara med namn när de inte vet vem som ringer. Kanske är det en kombination av de båda, detta skulle kunna utredas ytterligare genom att studera mobiltelefonsamtal mellan andra grupper.

6.7 Positionering & tillgänglighet

Som vår analys visat så hänger den uppringdas tillgänglighet ihop med var han/hon befinner sig. Detta kan förmedlas på olika sätt genom att uppringaren frågar vad den uppringda gör, var han/hon är eller på ett indirekt sätt från den uppringdas sida. Den uppringda förmedlar ofta en begränsad tillgänglighet genom att använda en viss samtalsstön vilket kan leda till att uppringaren frågar om det är okej att störa. Det vanligaste sättet som tillgänglighet förmedlas i våra data är dock genom att uppringaren tolkar ur tillgänglighet utifrån var den uppringda befinner sig. Vissa platser som samtalsparterna har en gemensam förståelse över delger underförstått en bra eller begränsad tillgänglighet. Vi har också sett exempel på hur en förfrågan om plats används för att stressa på en person som är sen till ett möte. Man kan därför se många olika orsaker att positionera sin samtalspartner.

Om vi tar FriendFinder som exempel så kan uppringaren använda tjänsten för att få reda på positionen på den person som han/hon tänker ringa upp. Positioneringen som förmedlas är av karaktären adress, stadsdel eller stad och baserar sig alltså på rymd snarare än plats. Denna typ av positionering erbjuder visserligen en position och därmed kan användaren i viss mån gissa sig till dess tillgänglighet. Detta förutsätter att användaren känner till den aktuella adressen och i sitt eget medvetande kan översätta denna rymdangivelse till en plats som innehar en betydelse. Som exempel kanske Adam vet att Pia är på lektion om hon befinner sig på Strandgatan 5 och klockan är 10:00. Därmed kan han välja att inte störa. Om rymdangivelsen däremot är obekant för användaren försvinner denna betydelse.

Positioneringstjänster av typen FriendFinder missar också helt möjligheten att använda positioneringen i kommunikativt syfte. Eftersom den som blir positionerad inte får vetskap om att positionering har skett kan den som positionerar exempelvis inte använda tjänsten för att stressa någon som är sen till ett möte. Tjänsten stödjer inte heller opportunistiska möten som skulle kunna uppstå om en användare positionerar sin kompis för att se om denna eventuellt är tillgänglig. Som exempel skulle Anders kunna befinna sig i skolan och vänta på en lektion. Han positionerar då Sanna för att se om hon eventuellt är ledig och ser att hon befinner sig på jobbet och väljer då att inte ringa upp. Hade Sanna fått indikation på att Anders positionerat henne är det möjligt att hon faktiskt var tillgänglig och hade valt att ringa upp Anders. Denna möjlighet som erbjuds genom mänskligt positionering utnyttjas alltså inte här.

7 Sammanfattning

Vi ska här kort sammanfatta det långa svar som rapporten ger på forskningsfrågan:

Hur talar människor om sin och andras position i mobiltelefonsamtal och hur kan detta användas för design av mobila positioneringstjänster?

I avsnitt 4 presenterar vi svar på den första delen av forskningsfrågan; hur människor talar om sin och andras position i mobiltelefonsamtal för att till exempel koordinera sig med andra. Avsnittet är uppdelat i tre delar: *Sekvensen i mobiltelefonsamtal*, *Plats och dess funktion i mobiltelefonsamtal* och *Mobil koordinering i praktiken*.

Vi visar i avsnitt 4.1 att mobiltelefonsamtal mellan ungdomar är mycket informella i jämförelse med vad tidigare forskning på fasta telefonsamtal visat. Ungdomarna presenterar sig endast i undantagsfall med namn och den absolut vanligaste inledningsfrasen är ”Vad gör du?”. Denna inledningsfras fungerar ofta som en trevlig inledning på ett samtal men även som en fråga, inte bara efter aktivitet, utan även plats eller tillgänglighet.

Avsnitt 4.2 diskuterar detta mer i detalj och vi visar vilken roll plats har i mobiltelefonsamtal. Det visar sig att plats, aktivitet och tillgänglighet är så tätt sammanknutna att det är svårt att skilja på dem. Information om samtalsparternas plats, aktivitet och tillgänglighet förmedlas indirekt genom en gemensam förståelse av plats som finns mellan dem. Detta utnyttjas i de flesta samtal och är ett viktigt instrument för exempelvis mobil koordinering.

Avsnitt 4.3 beskriver hur platsbegrepp används för att koordinera vardagliga aktiviteter, dels i ett samtal men främst i en lång serie av samtal. En sak som är framträdande i koordineringssamtal är att de är mycket avskalade på identifikations- och avslutningsfaser och att man går direkt på ämnet. Vi beskriver i detalj ett exempel där en sekvens på åtta samtal används för att koordinera ett biobesök. Den mobila koordineringen delas in i fyra faser: planering, försening, progressiv mötesändring och lokal positionering. En poäng är att mobil koordinering medför att tidsbegreppet bli mindre viktigt då en mötesplats kan omförhandlas under resan till mötesplatsen. Den dynamiska process som mobil koordinering medför gör att den typ av möten som visas i exemplet inte skulle vara möjlig utan mobiltelefonen.

Den andra delen av forskningsfrågan, hur man kan använda kunskap om hur människor talar om sin och andras position vid design av mobila positioneringstjänster, besvaras i avsnitt 5, *designimplikationer*. Dessa baseras på den analys vi har presenterat i avsnitt 4.

En övergripande designimplikation går ut på att man bör basera positioneringstjänster på information om gemensamma platsbegrepp hos den som positionerar och den som blir positionerad. Eftersom människors tal kring positioner inte utnyttjar rymbegrepp utan de mer svårdefinierade och individuella platsbegreppen så är detta en av de viktigaste designimplikationerna som härleds ur vår analys. Vi föreslår också att en varierande grad av tillgänglighet bör kunna kopplas till olika platser och att olika situationer kräver olika typer av positionering. Dessutom bör information om att positionering har skett förmedlas till den som blir positionerad, och möjligheten att själv avgöra om positionering får ske erbjudas.

8 Framtida arbete

Under arbetet med denna studie har många frågor väckts kring människors användande av mobiltelefon i olika situationer. Vissa har vi behandlat här, men endast i en begränsad utsträckning. Vi har fortfarande över 400 samtal som väntar på analys som skulle kunna bidra med ytterligare insikter. Vi anser därför att detta arbete endast är inlett, och inte på något sätt avslutat. Det vore även intressant att spela in samtal från andra personer än ungdomar, för att se om positionering och koordinering sker på samma sätt.

Design och framställan av en tjänst som använder våra designimplikationer vore högtintressant. Med denna tjänst skulle man kunna genomföra användartester och producera jämförande studier med befintliga tjänster som FriendFinder. På detta sätt skulle vi kunna validera de designimplikationer vi givit här. Det skulle även vara intressant att genomföra en liknande studie som denna på individer som har tillgång till tjänsten, för att se när och om de använder den. Om de använder den istället för att ringa, eller som ett komplement till rösttelefoni och så vidare. Frågorna är oändliga.

Referenser

- Boden, D., 1994, *The Business of Talk. Organisations in Action*. Cambridge: Polity Press.
- Brown, B., *ej publicerad*, Geographies of technology: Some comments on place, space and technology
- Button, G., 1991, "Conversation-in-a-Series", *Talk and Social Structure: Studies in Ethnomethodology and Conversation Analysis* Eds D Boden, D H Zimmerman (Polity Press, Cambridge) pp 251-277
- Dahlbom, B., 2002, Rådet för mobila tjänster,
<http://www.itforetagen.se/oppnadokument.asp?typ=amne&id=282> (per den 9 januari 2003)
- Dourish, P & Button, G., 1998, On "Technomethodology": Foundational Relationships between Ethnomethodology and System Design, *HCI* 13(4), 395-432
- Esbjörnsson, M. & Vesterlind, D., 2002, "The Mobile Workplace", In proceedings of The Third Wireless World Conference: The Social Shaping of Mobile Futures
- Garfinkel, H., 1972, 'Remarks on Ethnomethodology'. In: J. Gumperz & D. Hymes (eds.), *The Ethnography of Communication. Directions in Sociolinguistics*. New York: Holt, Rinehart & Winston, 301-324.
- Harrison, S. & Dourish, P., 1996, "Re-place-ing Space: The roles of Place and Space in collaborative systems", *Computer Supported Collaborative Work '96*
- Holmquist, L-E., Falk, J. & Wigström, J., 1999, Supporting group collaboration with interpersonal awareness devices, *Personal Technologies*, Vol 3. p. 13-21.
- Hutchby, I. & Wooffitt, R., 1998, *Coversation Analysis*, Chapter 1
- Larsson, C., 2000, *En mobiltelefon är inte bara en mobil telefon*. Examensarbete vid Institutionen för Informatik, Göteborgs Universitet.
- Laurier, E., 2001, 'Why people say where they are during mobile phone calls', *Environment and Planning D: Society & Space*, 485-504
- Lindström, A., 1994, "Identification and Recognition in Swedish Telephone Conversation Openings", *Language in Society* 23: 231-52
- Ling, R., Haddon, L., 2001, *Mobile telephony, mobility and the coordination of everyday life, Machines that become us*, Rutgers University, Norway
- Ling, R., Yttri, B., 1999, "Nobody sits at home and waits for the letelephone to ring": Micro and hyper-coordination through the use of the mobile telephone", Telenor FoU report
- Poore, S., *Sociology at Hewett... Ethnomethodology - An Introduction*, 2000,
<http://www.hewett.norfolk.sch.uk/curric/soc/ethno/intro.htm>

Sacks, H., 1984, 'Methodological remarks'. In: J. Atkinson & J. Heritage, Structures of Social Action. Studies in Conversation Analysis. Cambridge: Cambridge University Press, 21-27

Schegloff, E., 1979, "Identification and Recognition in Telephone Conversation Openings", Everyday Language: Studies in Ethnomethodology Ed G Psathas (New York; Irving Publishers Inc.)

Slembrouck, B., 1998-2002, Towards a discourse analysis of multi-media practices and language use on the Internet, What is meant by discourse analysis?, <http://bank.rug.ac.be/da/da.htm> (per den 9e januari 2003)

Swedberg, G., 1999, Ericssons' s Mobile Location Solution, Ericsson review No.4 1999

Weilenmann, A., Larsson, C., 2001, Local use and sharing of mobile phones, in B. Brown, N. Green, and R. Harper (eds) Wireless world: social and interactional aspects of the mobile age, Springer Verlag: London

Weilenmann, A., *under publicering*, "I can't talk now, I'm in a fitting room": Formulering availability, Environment and planning A

Wetherell M., 1998, 'Positioning and interpretative repertoires: conversation analysis and post-structuralism in dialogue.' Discourse and Society, 9(3), xx-xx.

Appendix A: Transkriptionsnotation

Excerpten i uppsatsen följer någorlunda vedertagna notationsformer, men då det finns många olika skolor så presenterar vi här de former som används.

me:j	Kolon visar att ett ljud är förlängt, i detta fallet e-ljudet.
(0.8)	En paus i 0.8 sekunder.
(.)	En mycket kort paus, <0.2.
Ha?	Stigande tonfall, inte nödvändigtvis en fråga.
Va!	Starkt uttal, inte nödvändigtvis ett utrop.
<u>det</u>	Understrykning visar på ett betonad ord/del av ord.
Ko+	Plus betecknar ett avbrutet uttal av ett ord. I detta fall antagligen ”Kom”. Plus-tecknet kan även användas för att markera en avbruten mening.
>Halv<	Del av mening som uttalas snabbare än de närliggande orden/fraserna.
<skriker>	Del av mening som uttalas långsammare än de närliggande orden/fraserna.
(xxx)	Ohörbar eller otydlig fras eller ord, antalet x anger ungefärlig längd.
DÄR	Ordet uttalas mycket starkare än närliggande ord.
h	Utandning, icke-artikulerat skratt.
[Markerar inledning på överlappande tal.
=	Markerar fortsättning på mening.

Nedan följer exempel på de två sistnämnda noteringarna:

Nadja: Okej (0.2) [>och så en sak till<
Ali : [>Kom ner till<

I excerptet ovan säger Nadja och Ali det som inleds med [i munnen på varandra. Observera att det inte finns någon korrelation kring meningens textuella längd och tiden det tar att säga den. I exemplet ovan ska man alltså inte ledas att tro att Ali slutar prata innan Nadja.

Ali : hö[:j jag står <längst fram i kön> före+ (.) fan jag står=
Nadja: [Hhhh:ha haha:h
Ali : =längst fram i kön okej bara spring fram

I excerptet ovan används [för att visa på att Nadja skrattar under inledningen av Alis mening, preciserat till mitten av Alis utdragna ö-ljud. =-tecknen i slutet och i början av Alis rader indikerar att det är samma mening, utan någon hörbar paus. Tecknet kan även användas där det finns ett tydligt uppehåll inom en mening.